

Ο

ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ

ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ

ΕΙΚΟΣΙΠΕΝΤΑΕΤΗΡΙΣ

1861-1886

ΕΛΛΑ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΤΟΥ ΙΗ' ΤΟΜΟΥ

ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ

1888

ΕΔΡΑ ΤΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ

Πέραν, Ὁδὸς Τοπτσιλάρ, ἀριθμ. 18.

ΠΡΑΚΤΟΡΕΣ ΔΙΑ ΤΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΝ

LORENTZ u. KEIL, Librairie Internationale

Πέραν, Μεγάλῃ Ὁδῷ, ἀριθμ. 457.

ΤΥΠΟΙΣ Ι. ΠΑΛΛΑΜΑΡΗ

907
17

1

62 12

90
17

ΕΙΚΟΣΙΠΕΝΤΑΕΤΗΡΙΣ

1861-1886

Ο ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ

ΦΙΛΟΤΙΜΩΙ ΔΑΠΑΝΗ ΑΝΝΗΣ ΑΒΒΟΤΤ

Ο

ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ

ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ

ΕΙΚΟΣΙΠΕΝΤΑΕΤΗΡΙΣ

1861-1886

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΤΟΥ ΙΗ' ΤΟΜΟΥ

ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ

1888

ΕΔΡΑ ΤΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ

Πέραν, Ὁδὸς Τοπτσιλάρ, ἀριθμ. 18.

ΠΡΑΚΤΟΡΕΣ ΔΙΑ ΤΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΝ

LORENTZ u. KEIL, Librairie internationale

Πέραν, Μεγάλη Ὁδὸς, ἀριθμ. 457.

ΤΥΠΟΙΣ Ι. ΠΑΛΛΑΜΑΡΗ

Ο

ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ

ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ

ΕΙΚΟΣΙΠΕΝΤΑΕΤΗΡΙΣ

1861-1886

Α΄.

ΛΟΓΟΣ

ΗΡΟΚΛΕΟΥΣ ΒΑΣΙΑΔΟΥ, ΠΡΟΕΔΡΟΥ

ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΕΙΚΟΣΙΠΕΝΤΑΕΤΗΡΙΔΑ ΤΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ

γενομένην τῇ 7/19 Σεπτεμβρίου 1886.

Εἴκοσι καὶ πέντε παρῆλθον ἔτη, ἐξ οὗ ὁ Ἑλληνικὸς Φιλολογικὸς Σύλλογος ἱδρύεται. Ἐκ δὲ τῶν ἐτῶν τούτων τινὰ μὲν ἦσαν εὐτυχῇ, τινὰ δὲ δυστυχῇ· ἀλλ' ὁ Σύλλογος διῆλθε πάντα μετὰ θάρρους κατὰ τὸ ἐπιγεγραμμένον αὐτοῦ σύμβολον «θαρσεῖν χρὴ» πρὸς τὸν σκοπὸν αὐτοῦ ἀεὶ ἀτενίζων καὶ στερεῶ τῷ βήματι χωρῶν πρὸς τὰ πρόσω. Πόθεν δὲ ὁ Σύλλογος ἤρυστο τὰς δυνάμεις αὐτοῦ καὶ τὸ θάρρος; Ἐκ τῶν ἀρχῶν, ἅς ἀπὸ τῆς ἰδρύσεως αὐτοῦ ἔθηκεν ὡς ἀκράδαντον θεμέλιον, ὡς πηγὴν τῶν λογισμῶν αὐτοῦ καὶ ἐμπνεύσεων, ὡς χειραγωγὸν ἀσφαλῆ τῶν πράξεων αὐτοῦ. Ὁ ἀγνοῶν τὰς ἀρχὰς ταύτας καὶ τὸ φρόνημα τοῦ Συλλόγου οὐδὲν τῶν ἔργων αὐτοῦ κατανοεῖ, οὔτε τὴν πορείαν αὐτοῦ, οὔτε τὴν ταχείαν προαγωγὴν αὐτοῦ καὶ εὐδοκίμῃσιν, οὔτε τὴν ὑπόληψιν καὶ φήμην, ἣν ἐκτίσαστο παρά τε τοῖς

ἡμετέροις καὶ τοῖς ἀλλογενέσι λογίοις. Διὸ ἐπιτρέψατέ μοι ἵνα κατὰ ταύτην τὴν ἐπίσημον ἡμέραν τῆς εἰκοσιπενταετηρίδος αὐτοῦ ἐνδιατρίψω ἐν τῇ ἐκθέσει τῶν ἀρχῶν τούτων μᾶλλον, ἢ ἐν τῇ λεπτομερεῖ ἀφηγήσει τῶν πεπραγμένων· διότι ταῦτά εἰσιν ἀγλαοὶ καρποὶ ἐκείνων, ὧν ἄνευ ἦσαν ἄν, ὡς τὸ σῶμα ἄνευ ψυχῆς. Ἐπειτα ἐκθέσεις τούτων ἐγένοντο ἤδη δύο καὶ ἐδημοσιεύθησαν ἡ μὲν ἐν τῷ 16' τόμῳ τοῦ περιοδικοῦ τοῦ Συλλόγου ὑπὸ τοῦ κ. Ὁδ. Ἰαλέμου, ἡ δὲ ἐν τῷ τόμῳ τοῦ Συνεδρίου τῶν Συλλόγων ἐν Ἀθήναις (σελ. 101—156) ὑπ' ἐμοῦ, ἐξ ἧς ἀρύομαι ἐνταῦθα τὰ σπουδαιότερα.

Πρώτη ἀρχὴ τοῦ Συλλόγου· ὅτι ἦν ἐξ ἀρχῆς καὶ ἔμεινεν εἴκοσι καὶ πέντε ἔτη φιλολογικὸν ἱδρυμα, πᾶσαν ἀποκλείων ῥητῶς πολιτικὴν καὶ θρησκευτικὴν συζήτησιν διὰ τοῦ 31

ἄρθρου τοῦ κανονισμοῦ αὐτοῦ, καλλιέργων δὲ μόνον, ὅση αὐτῷ δύναμις, τὰ γράμματα καὶ τὰς ἐπιστήμας, καὶ πρὸς διάδοσιν αὐτῶν κατὰ τὰς ἡμετέρας χώρας ἀναμάρτως ἀγωνιζόμενος· τοιοῦτος ἦν ὁ σκοπὸς τῆς ιδρύσεως αὐτοῦ, καὶ τοιοῦτον πιστῶς καὶ ἀπαρεγκλίτως ἐτήρησεν αὐτὸν ὁρθῶς καὶ δικαίως λογιζόμενος, ὅτι τῶν ιδρυμάτων ἐκεῖνα, ἃ τοῦ σκοποῦ αὐτῶν ἐπιλανθανόμενα, εἰς ἄλλα ἐπιδίδονται παρεκτρεπόμενα, ταχέως παρακμᾶζουσι καὶ καταρρέουσιν ἐξαφανιζόμενα· τούτων οὐδεμία ἄλλη φθοροποιὸς αἰτία ἢ ὅτι τοῦ σκοποῦ ἐξέστησαν, δι' ὃν ἱδρυνταί· ἀλλ' ὁ Σύλλογος ἀπὸ ταύτης τῆς λύμης ἑαυτὸν προϋφύλαξε. Διὰ τοῦτο ὅ,τι τοῖς ἄλλοις γίγνεται φθορά καὶ καταστροφή, ἐγένετο αὐτῷ αἰτία προαγωγῆς καὶ εὐδοκιμήσεως.

«Ὁ Σύλλογος, ἔλεγον καὶ ἐν τῷ προεδρικῷ λόγῳ τοῦ 1869, ἀπὸ τῆς συστάσεως αὐτοῦ πρὸς οὐδὲν ἄλλο ἀπέβλεψε, φίλος ὢν τῶν ἔργων τῆς εἰρήνης, ἢ πρὸς τὴν τῶν γραμμάτων καὶ ἐπιστημῶν καλλιέργειαν· διὸ πᾶσαν μὲν προσοχὴν ἀπέστρεψεν ἀπὸ τῶν πολιτικῶν, καλῶς ποιῶν, διότι ἐνθεν μὲν οἱ πολιτικοὶ σάλιοι ταραττοῦσιν ὡς δυσχειμέριοι τρικυμία καὶ καταθρομβοῦσι τὸν νοῦν, ἐνθεν δὲ τὰ χαμαὶ καὶ πρὸ τῶν ποδῶν κείμενα ἰχνηλατοῦσα, καὶ τοῖς πράγμασιν ἀκολουθοῦσα, διαιρεῖ πολλάκις ἡ πολιτικὴ, ἃ ὁ Θεὸς ἐξευξέ καὶ καταμελίζει ἀνηλεῶς ἢ μάχος Μήδεια, καὶ ὡς νόμος δεσπότης»

ἄγει δικαίων τὸ βιαιότατον ὑπερτάτα χειρὶ.

«Ὅπως δ' ἐπεδόθη πρὸς ἐκεῖνα, ἃ οὔτε φραγμὸν ἔχουσιν, οὔτε ὅρια στενά, ἀλλ' αὐτὰ τὰ τοῦ ἀνθρώπινου πνεύματος, ἐν οἷς οὐδὲν ἴδιον, ἀλλὰ πάντα πᾶσι κοινά.

Καὶ τοσοῦτῳ δὲ μᾶλλον πρὸς ταῦτα ἐχώρησεν ἄσμενος ὁ Σύλλογος, ὅσῳ μᾶλλον οἱ ἡμέτεροι πρόγονοι τοιαῦτα τὰ τῶν γραμμάτων καὶ τῶν ἐπιστημῶν ἀπέδειξαν ὅρια· διότι πάντα φραγμὸν καθελόντες, πάντα τὰ ἔθνη εἰς τὴν φιλολογικὴν αὐτῶν καὶ ἐπιστημονικὴν πανδαισίαν καὶ εὐωχίαν προσεκάλεσαν, τὴν τοῦ ἀνθρώπινου γένους, ἐπὶ τῶν ἰδεῶν στηριζομένην, τῶν τεχνῶν, τῶν ἐπιστημῶν καὶ τῶν γραμμάτων ἠθικὴν ἐνότητα ἐπιδιώξαντες.

Ἕλληνας ποιητὴς ἦν ὁ πρῶτος ἀναφωνήσας,

ἄνθρωπός εἰμι, καὶ τὰνθρώπου μοι μέλει·

ὅπερ ἐπιτυχῶς πάνυ καὶ ὁ Ρωμαῖος μετέφρασεν Ἡμιμένανδρος,

Homo sum, humani a me nihil alienum puto.

Ἕλληνες φιλόσοφοι πρῶτοι ἀνεκήρυξαν, ὅτι τὸ ἀνθρώπινον γένος μίαν ὀφείλει ἀποτελέσαι πολιτείαν, «ἵνα μὴ κατὰ πόλεις μηδὲ κατὰ κώμας οἰκῶμεν, ἰδίοις ἕκαστοι διωρισμένοι δικαίοις, ἀλλὰ πάντας ἀνθρώπους ἀγώμεθα δημότας καὶ πολίτας, εἰς δὲ βίος ἢ καὶ κόσμος».

Ἦν δυνατόν, ἵνα σαφέστερον ἐκφρασθῇ ὁ κοσμοπολιτικὸς χαρακτήρ τοῦ ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ;

Δευτέρα ἀρχὴ τοῦ Συλλόγου ἐστὶ κατὰ τὰ ἄνω εἰρημένα, ἢ ἐπίδοσις πρὸς ἐκεῖνα, ἃ οὔτε φραγμὸν ἔχουσιν οὔτε ὅρια στενά, ἀλλ' αὐτὰ τὰ τοῦ ἀνθρώπινου πνεύματος. Τοιαύτη δὲ μάλιστα ἡ ἐπιστήμη, ἥς ὁ Σύλλογος ὀτρηνός ἐστι θεράπων· αὕτη ὄντως οὐκ ἔχει οὔτε φραγμοὺς οὔτε μεθόρια, διότι οὐχ ἐνὶ μόνῳ ἀνήκει ἔθνη, ἀλλ' ἐστὶ πᾶσι τοῖς πεπολιτισμένοις λαοῖς κτῆμα κοινόν, καὶ ἄγει εἰς στενὸν αὐτῶν σύνδεσμον καὶ συναδέλφωσιν κατὰ τοῦ σκότους καὶ τῆς ἀμαθείας· ὁ Σύλλογος ὑπὸ ταύτης τῆς γενικῆς καὶ φιλανθρώπου ἀρχῆς τῆς ἀληθοῦς ἐπιστήμης οὐκ ἐπαύσατο ἐμπνεόμενος.

Διὸ, καὶ συνωδᾷ τούτοις, τὰ μέλη αὐτοῦ οὐκ ἐν τοῖς ὁμοεθνεσὶ περιώρισε μόνον, ἀλλὰ καὶ τοὺς λογίους τῶν ἐνταῦθα ἀλλογενῶν προσεκάλεσε συμμετασχεῖν τῶν ἔργων αὐτοῦ, τοὺς μὲν ἐν τοῖς τακτικοῖς αὐτοῦ μέλεσιν ἀποδεχόμενος, τοὺς δὲ μετὰ τῶν ἐπιφανῶν ἀνδρῶν, οἷον ὑπουργῶν, πρέσβων, μέλη ἐκλέγων ἐπιτιμα· οὐ μὴν ἀλλ' ὁ Σύλλογος καὶ περαιτέρω ἔβη, καθῆκον λογισάμενος ἵνα καὶ πρὸς τοὺς Ἑλληνιστὰς καὶ ἄλλους λογίους τῆς Εὐρώπης καὶ Ἀμερικῆς εἰς σχέσεις ἔλθῃ, ὡς καὶ πρὸς ἐπιστημονικοὺς Συλλόγους καὶ Ἀκαδημίας καὶ Πανεπιστήμια, ἐπιθυμῶν σφόδρα, ἵνα τούτοις μὲν, ἀνιχνεύων τὰ παρ' ἡμῖν ἔτι διασωζόμενα ἀρχαῖα μνημεῖα καὶ χειρόγραφα, καὶ εἰς μελέτας ἐπιδιδόμενος φιλολογικὰς καὶ ταύτας ἐν τῷ περιοδικῷ αὐτοῦ καταχωρίζων, καταστήσῃ φανερόν, ὅτι αἱ ἡμέτεραι χώραι οὐκέτι ἐπιμενίδειον καθεύδουσιν ὕπνον, ἀλλ' ἐγρηγόρασι καὶ πρὸς μάθησιν ὀργῶσι, τὰς δὲ φιλολογικὰς καὶ ἀρχαιολογικὰς καὶ ἐπιστημονικὰς γνώσεις καὶ ἀνακαλύψεις τῆς Εὐρώπης καὶ Ἀμερικῆς εἰς τὴν πρώτην αὐτῶν μετοχетеύη ἐστίν, καὶ γνωστὰς τοῖς ἡμέτεροις καθιστᾷ, τοῦτο μὲν πολλὰς σοφῶν ἀνδρῶν πραγματείας ἐν τῷ περιοδικῷ αὐτοῦ καταχωρίζων, τοῦτο δὲ τοῖς εὐποροῦσι τῶν ὁμογενῶν ὑποδεικνύς τίνα συγγράμματα τῶν λογίων τῆς Εὐρώπης καὶ Ἀμερικῆς μεταφραστῶν καὶ ἐκδοτέων τῇ φιλοτίμῳ αὐτῶν δαπάνῃ.

Ἐπὶ τοιούτῳ σκοπῷ οὐ μόνον πρὸς τοὺς ἡμετέρους, ἀλλὰ καὶ πρὸς μεγάλουτόν τινα τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς ἀπεστάθη, παρακαλῶν χορηγῆσαι αὐτῷ χρήματα, ὅπως ὁμώνυμον τῷ γενναίῳ χορηγῷ ἰδρύσῃ βιβλιοθήκην τῶν ἐνδόξων ποιητῶν καὶ πεζογράφων τῆς Ἀγγλικῆς, Γαλλικῆς, Ἰσπανικῆς, Γερμανικῆς καὶ Ἰταλικῆς γλώσσης, εἰς καθαρὰν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν μεταπεφρασμένων.

Τοιούτων ἀρχῶν ἐμφορούμενος ὁ Σύλλογος οὐκ ὀλίγους τῶν λογίων τῆς Εὐρώπης καὶ Ἀμερικῆς ἐξελέξατο μέλη αὐτοῦ ἐπίτιμα, καὶ ἀπέστειλεν αὐτοῖς τὸ δίπλωμα ὡς τεκμήριον μικρὸν μεγάλῃ τιμῇ καὶ σεβασμῷ. Οἱ δὲ ἐκλεχθέντες ἄσμενοι ἀποδεχάμενοι τὸ δίπλωμα πολλὴν ἐπεδείξαντο χαρὰν, ὅτι καὶ ἐν Κωνσταντινουπόλει φιλολογικὸς ἵδρυται Σύλλογος, ἐστὶα τῶν φώτων, ἐργαστήριον πρὸς καλλιέργειαν καὶ διάδοσιν τῶν γραμμάτων καὶ ἐπιστημῶν, καὶ προθύμως τὴν ἠθικὴν αὐτῶν παρέσχον τῷ Συλλόγῳ ἀρωγὴν, ἐνθαρρύνοντες καὶ ἐμψυχῶντες αὐτόν, ὡς λαμπρῶς μαρτυροῦσιν αἱ ἐν τῷ περιοδικῷ τοῦ Συλλόγου δεδημοσιευμέναι ἐπιστολαὶ αὐτῶν, καὶ αἱ προσφοραὶ τῶν συγγραμμάτων αὐτῶν καὶ αἱ ἄλλαι ἐνδείξεις φιλίας καὶ εὐνοίας, ἃς οὐκ ἐπαύσαντο ἐπιδεικνύοντες αὐτῷ. Τοιαύτης εὐνοίας καὶ καλοκαγαθίας τρανὸν δείγμα παρέσχον καὶ οἱ ἐπιστημονικοὶ Σύλλογοι, πρὸς οὓς ἦλθεν ὁ Σύλλογος εἰς ἐπιστολιμαίας σχέσεις, ἀνταλλάσσων τὸ περιοδικὸν αὐτοῦ πρὸς τὰ ἐκείνων, καὶ αἱ Ἀκαδημαῖαι καὶ τὰ Πανεπιστήμια. Χάριν δὲ τοιούτων σχέσεων πρὸς τὸν ἐν Παρισίοις ὑπὲρ ἐνίσχυσεως τῶν ἑλληνικῶν σπουδῶν ἐν Γαλλίᾳ Σύλλογον, ὁ ὑπουργὸς τῆς παιδείας V. Duruy πολυτιμότερα ἐπέμψεν συγγράμματα τῇ βιβλιοθήκῃ τοῦ Συλλόγου καταστραφέντα δυστυχῶς ὑπὸ τῆς πυρκαϊᾆς τοῦ 1870, ἐσώθη δὲ μόνον ἡ μαρτυροῦσα τὴν γενναιοδωρίαν ταύτην ἐπιστολὴ ἔχουσα ὧδε :

Monsieur le Président,

Désirant donner au Syllogue Hellénique un témoignage de ma sympathie, et lui exprimer mes remerciements pour l'intérêt qu'il a pris des souscriptions à l'Association française pour l'encouragement des lettres grecques, j'ai attribué, par un arrêt de ce jour, à la bibliothèque de cette Société un certain nombre d'ou-

vrages provenant des dépôts de mon département, dont je vous adresse ci-jointe la liste, etc., etc.

Le ministre de l'Instruction publique
(Signé) DURUY.

Ἀκαδημαῖαι δὲ καὶ Πανεπιστήμια καὶ ἀρχαιολογικαὶ Ἐταιρίαι καὶ ἄλλα ἐπιστημονικὰ ἱδρύματα πέμπουσι τῷ Συλλόγῳ ὅσα κατ' ἔτος δημοσιεύουσιν, οἷον ἡ Σμυσθώνσιος Ἀκαδημία, τὸ ὑπουργεῖον τῶν ἐξωτερικῶν καὶ τὸ τῶν στρατιωτικῶν τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν τῆς Βορείου Ἀμερικῆς, τὸ Πανεπιστήμιον Johns Hopkins ἐν Βαλτιμόρη, τὸ Canadian Institut ἐν Καναδᾷ, τὸ Βρετανικὸν Μουσεῖον τοῦ Λονδίνου, ὁ πρὸς ἐνίσχυσιν τῶν ἑλληνικῶν σπουδῶν Σύλλογος ἐν Λονδίῳ, ὁ ἐν Παρισίοις πρὸς ἐνίσχυσιν τῶν ἑλληνικῶν σπουδῶν ἐν Γαλλίᾳ Σύλλογος, τὸ ἐν Στοκχόλμῃ τῆς Σουηδίας Πανεπιστήμιον, ἡ Ἀκαδημία τῶν ἐπιστημῶν ἐν τῇ αὐτῇ πόλει, τὸ ὑπουργεῖον τῆς Παιδείας ἐν Πετροπόλει, τὸ Πανεπιστήμιον τῆς Ἀλλης Βιττεμβέργης, τὸ Ἀπογραφικὸν ἱδρυμα (Bureau de statistique) ἐν Στουτγάρδῃ, τὸ ἐν Στρασβούργῳ Πανεπιστήμιον, ἡ Βασιλικὴ Βαυαρικὴ Ἀκαδημία τῶν ἐπιστημῶν ἐν Μονάχῳ, τὸ Πανεπιστήμιον Ὁδησσοῦ, τὸ ἀρχαιολογικὸν Ἰνστιτοῦτον τῆς Ρώμης, ἡ ἀρχαιολογικὴ ἐταιρία τῶν Ἀθηνῶν, ἡ ἐν Ἀθήναις γερμανικὴ ἀρχαιολογικὴ Σχολή, κτλ. κτλ. Ἡ δὲ διεύθυνσις τοῦ ἀρχαιολογικοῦ Μουσείου τοῦ Βερολίνου ἐπέμψεν εἰς ἀντάλλαγμα τὰ ἐξῆς συγγράμματα :

1) Annali dell' Instituto di corrispondenza archeologica, τῶν ἐτῶν 1829—1853, 1857—1879. (Ἐλλειπόντων τῶν ἐτῶν 1854, 1855 καὶ 1856). Roma, 1829—1879. Τόμ. 48, εἰς 8ον.

2) Bulletino degli annali dell' Instituto di corrispondenza archeologica, τῶν ἐτῶν 1829—1853, 1856—81. (Ἐλλειπόντων τῶν ἐτῶν 1854—55). Roma, 1829—1881. Τόμ. 25, εἰς 8ον.

3) Repertorio Universale delle opere dell' Instituto archeologico dell' anno 1834—1843, 1844—1853, 1857—1863 e 1864—1873. Roma, 1848—1875. Τόμ. 4, εἰς 8ον.

4) Monumenti inediti publicati dell' Instituto di corrispondenza archeologica, sotto la direzione dei signori Od. Gerhard e Teod. Pannofka. Roma, e Parigi, 1829—1833, 1874—1878. Τόμ. 10, εἰς φύλλον.

Τὸ δὲ Πανεπιστήμιον τοῦ Βερολίνου τὸ Corpus inscriptionum Graecarum καὶ τὸ Corpus inscriptionum Latinarum.

Ἐκ τούτων ῥαδίως κατανοεῖτε, σεβαστὴ καὶ φιλόμουσε ὁμήγυρι, ὅτι ὁ Σύλλογος μέλων τὴν Εἰκοσιπενταετηρίδα αὐτοῦ πανηγυρίσειν οὐκ ἠδύνατο μὴ προσκαλέσαι εἰς τὴν ἑορτὴν τὰ ἐν Εὐρώπῃ καὶ Ἀμερικῇ ἐπίτιμα αὐτοῦ μέλη, τὰ Πανεπιστήμια, τὰς Ἀκαδημίας καὶ τοὺς ἄλλους ἐπιστημονικοὺς Συλλόγους, μεθ' ὧν συνδεδεμένος ἐστί· διότι καὶ πολλοὶ αὐτῶν ἐξέφραζον τὴν ἐπιθυμίαν ἐπισκέψασθαι τὰς ἡμετέρας χώρας καὶ ἰδεῖν ἐκ τοῦ σύνεγγυς τὰ τοῦ Συλλόγου. Ἀνήγγειλε λοιπὸν αὐτοῖς τὴν ἑορτὴν δι' ἐπιστολῆς πέμψας καὶ τὸ πρόγραμμα τοῦ ἐπιστημονικοῦ Συνεδρίου, καὶ προσεκάλεσεν αὐτοὺς εἰς τὴν ἑορτήν· οὗτοι δὲ μετὰ πολλῆς εὐχαριστήσεως ἔμαθον καὶ ἐξέφρασαν τὴν χαρὰν αὐτῶν καὶ συμπάθειαν, ὅτι ὁ ἐν Κωνσταντινουπόλει Φιλολογικὸς Σύλλογος τὸ εἰκοστὸν καὶ πέμπτον διανύσας ἔτος, παρασκευάζεται τὴν εἰκοσιπενταετηρίδα αὐτοῦ πανηγυρίσαι· καὶ οἱ μὲν εὐθὺς ἀνήγγειλαν, ὅτι προσελεύσονται ἢ πέμψουσιν ἀντιπροσώπους, οἱ δὲ μὴ δυνάμενοι ἔλθειν, ὅτι πέμψουσι πραγματείας πρὸς ἀνάγνωσιν. οἱ δὲ φιλοφρονεσάμενοι ἔπεμψαν ἐπιστολὰς εὐμενῶν αἰσθημάτων καὶ θερμῶν εὐχῶν μεστὰς ὑπὲρ τῆς ἑορτῆς καὶ τῆς προόδου τοῦ Συλλόγου, οἱ δὲ ἀντίτυπον τῶν νεωτάτων αὐτῶν συγγραμμάτων ἢ ἑλληνικῶν ἐκδόσεων, ἔχον ἐντετυπωμένην ἀφιέρωσιν τῷ Συλλόγῳ.

Καὶ πραγματείας μὲν ἔπεμψαν οἱ ἐξῆς, ἐξ ὧν οἱ πλείστοι μέλη ἐπίτιμα τοῦ Συλλόγου· ὁ πρεσβευτὴς τῆς Ἑλλάδος Ἀλέξανδρος Ραγκαβῆς· τὸ ἐν Ἀθήναις Ἑλεναίριον, ὁ Gidel, διευθυντὴς τοῦ ἐν Παρισίοις Λυκείου τοῦ Μεγάλου Λουδοβίκου· A-propos de la Publication de Mr. S. Lampros, Harkavy, διευθυντὴς τμήματος τῆς αὐτοκρατορικῆς βιβλιοθήκης τῆς Πετροπόλεως· Nachrichten der Araber über Thule (Θούλης) der Griechen, Franz Sussemihl, καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου Greisswald· De Platonis Phædro et Isokratidis contra Sophistas oratione, Dr. Schwabe, καθηγητὴς τοῦ ἐν Τυβίγγῃ Πανεπιστημίου· Περὶ τινος ἀρχαίου χαλκίνου ἀγαλματίου τῆς ἀρχαιολογικῆς Συλλογῆς τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Τυβίγγης, γνωστοῦ δὲ ὑπὸ τὸ ὄνομα des Tübingen Wagenlenker's, Dr. Th. Loewenfeld· Περὶ τῶν σχέσεων τῶν ἀρχαίων πρὸς τὴν ἐπιστήμην, (ἡ πραγματεία αὕτη ἐκτενεστάτη ἐστί). Rud. Dareste, μέλος τοῦ Ἰνστιτούτου τῆς Γαλλίας· L'apocryphe dans

l'Empire Romain. Ch.-Emille Ruelle, βιβλιοθηκῆριος ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ Ste-Généviève· Ψελλὸς ἀνέκδοτος, Theodor Korsch, καθηγητὴς τῆς φιλοσοφίας ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ τῆς Μόσχας· Περὶ τῶν ἀναφορικῶν ἀντωνυμιῶν ἐν τῇ ἑλληνικῇ γλώσσῃ, S. Reinach, ὁ γνωστὸς συγγραφεὺς τῆς ἐπιγραφικῆς καὶ τοῦ διτόμου ἐγχειριδίου τῆς ἀρχαίας κλασικῆς φιλολογίας· La description de Constantinople par Bondelmonte, Telfy, καθηγητὴς τοῦ ἐν Πέστη Πανεπιστημίου, ἑλληνιστὴς· Περὶ τῆς συναφείας τῶν Ἑλλήνων καὶ Οὐγγρων, ὁ ἐν Δαρδανελλίοις πρόξενος τῆς Ἀγγλίας G. Calvert ἀγγλιστὴς· Περὶ γαιαρθράκων, K. Ἐρβιτσαῖνος, καθηγητὴς τοῦ ἐν Ἰασιφ Πανεπιστημίου, περὶ 300 χειρογράφων ἑλληνικῶν σωζομένων ἐν ταῖς βιβλιοθήκαις τῶν Μονῶν ἐν Ῥωμουνίᾳ καὶ ἐν ἄλλαις ιδιωτικαῖς, καὶ διαλαμβανόντων περὶ τῆς πνευματικῆς καταστάσεως τῆς Βλαχίας καὶ Μολδαβίας κατὰ τοὺς δύο παρελθόντας αἰῶνας, X. Παππαμάρκου· Τὰ παρὰ Πολυβίῳ παιδαγωγικά, Ἐμμανουὴλ Ἰωαννίδης, ἐκ τῶν ἀρχαίων μελῶν τοῦ Συλλόγου· Ὑπόμνημα περὶ τῆς πόλεως Ταγαρόκ καὶ δώδεκα ἀνεκδότους ἐπιστολὰς Νικηφόρου τοῦ Θεοτόκη, Βλ. Σκορδέλης, ἐπὶ διαφόρων θεμάτων τοῦ προγράμματος, Ἀντ. Πουλᾶκης· Στατιστικὴ τῆς Ἐπισκοπῆς Κρήνης καὶ Ἀνέων, A. Leval· Ἀρχαιότητες τῆς νήσου Πριγκήπον, A. Ἰσιγόνης· Περὶ δημοτικῆς παιδείσεως, Μερτζιδης· Ὀλίγαι λέξεις περὶ Νέστου ποταμοῦ καὶ τῶν ἐκβολῶν αὐτοῦ κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ Ἡροδότου, I. Σβορώνος ἐκ Βερολίνου· α'. Περὶ τριῶν ἀνεκδότων νομισμάτων, β'. Ἑρμηνείαν Ἑτρονσκινοῦ σαρχοφάγου, M. Δήμιτσας· Βιογραφίαν Ὀλυμπιάδος καὶ ἄλλοι ἄλλας.

Τοσαῦτα μὲν αἱ πεμφθεῖσαι πραγματεῖαι συμπεριληφθησόμεναι μετὰ τῶν ἄλλων τῶν ἐνταῦθα μελῶν τοῦ Συλλόγου ἐν τῷ ἐκδοθησομένῳ τεύχει τῆς εἰκοσιπενταετηρίδος· ἄλλαι δὲ, πολλῶ πλείους ἀνεστάλησαν, γνωστῆς γενομένης τῆς ἀπαγορεύσεως τοῦ Συνεδρίου.

Ἐκ δὲ τῶν συγχαρητηρίων γράμμάτων, ἅπερ Ἀκαδημαῖαι καὶ Πανεπιστήμια καὶ Ἑταιρίαι Φιλολογικαὶ καὶ Ἐπιστημονικαὶ καὶ περιφανεῖς λόγιοι ἔπεμψαν τῷ Συλλόγῳ ἐπὶ τῇ εἰκοσιπενταετηρίδι αὐτοῦ, ἐπιτρέψατέ μοι ὀλίγα τινὰ μόνον ἀναγνῶναι, ὅπως ἐκ τούτων κρίνητε, τί φρονοῦσι καὶ τί εὐχονται ὑπὲρ τοῦ

Συλλόγου οἱ ἐν Εὐρώπῃ καὶ οἱ ἐν Ἀμερικῇ
λόγιοι.

(Ἔπονται αἱ ἑξῆς πρώται ἐπιστολαί, αἵτινες δημοσιεύονται
μετὰ τὸν λόγον.)

Ἐκ δὲ τῶν ἀναθέντων τῷ Συλλόγῳ ὁ μὲν
Christ, διάσημος καθηγητὴς τοῦ ἐν Μονάχῳ
Πανεπιστημίου, ἀνέθηκεν αὐτῷ τὰ τοῦ Ἀρι-
στοτέλους *Μεταφυσικά*.

ΤΩΙ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΩΙ ΣΥΛΛΟΓΩΙ
ΤΩΙ ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ
ΔΙΑ ΕΙΚΟΣΙΠΕΝΤΑΕΤΗΡΙΔΟΣ
ΠΕΡΙ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ
ΚΑΛΛΙΣΤΕΝ ΠΟΙΗΣΑΜΕΝΩΙ ΣΠΟΥΔΗΝ
ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ ΤΟΥ ΣΤΑΓΕΙΡΙΤΟΥ
ΤΑ ΜΕΤΑΦΥΣΙΚΑ ΔΙΩΡΘΩΜΕΝΑ
ΑΝΕΘΗΚΕΝ
ΧΡΙΣΤΟΣ Ο ΕΚΔΟΤΗΣ.

Ὁ δὲ N. Wecklein, γυμνασιάρχης ἐν
Μονάχῳ, σοφὸς ἐκδότης τῶν Ἑλλήνων τρα-
γικῶν, τὴν νέαν ἐκδοσιν τῆς *Ἡλεκτρας* τοῦ
Σοφοκλέους.

SOCIETATI
PHILOLOGORUM GRAECORUM
CONSTANTINOPOLITANAE
QUINQUE LUSTRA
CUM SUMMA LAUDE ET MAXIMA
LITERARUM GRAECARUM UTILITATE
FELICITER PERACTA GRATULANS
D. D.
N. WECKLEIN
SOCIUS HONORIS CAUSA ADSCITUS.

Ὁ δὲ συγγραφεὺς τῆς *Ἱστορίας τῆς Λυρι-
κῆς ποιήσεως* Flach τὸ κομψὸν αὐτοῦ συγγραμ-
μάτιον *Sappho, griechische Novelle*.

Οἱ καθηγηταὶ Eduard Woelfflin καὶ
Joannes Melber τὴν ἐκδοσιν αὐτῶν τῶν
Στρατηγημάτων τοῦ Πολυαίνου.

(Ἑλλ. Φιλολ. Σύλλογος, Εἰκοσιπενταετηρίς.)

SYLLOGO GRAECO PHILOLOGICO

CONSTANTINOPOLITANO

QUINQUE LUSTRA

STUDIIS HUMANITATIS

PER ORIENTEM PROMOVENDIS FELICITER

IMPENSA

CONGRATULANTES

D. D. D.

E. WOELFFLIN ET J. MELBER.

Ἡ δὲ ἐν Παρισίοις Σχολὴ τῶν ζώσων Ἀνα-
τολικῶν γλωσσῶν ἐνετείλατο τῷ κ. Αἰμιλίῳ
Legrand χάριν τῆς Εἰκοσιπενταετηρίδος τοῦ
Συλλόγου ἐκδοῦναι τὸ περὶ Ἀλῆ Πασσᾶ τοῦ
ἐκ Τεπελένης ποίημα.

L'ECOLE
DES LANGUES ORIENTALES VIVANTES
DE PARIS
A L'OCCASION
DU VINGT-CINQUIÈME ANNIVERSAIRE
DU SYLLOGUE LITTÉRAIRE GREC
A INVITÉ UN DE SES MEMBRES
MONSIEUR ÉMILE LEGRAND
CHARGÉ DU COURS DE GREC MODERNE
A PUBLIER CE POÈME.

Καὶ τελευταῖον ὁ ἡμέτερος Μαργαρίτης Δή-
μιτσης ἀρίστην ἀνέθηκε πραγματείαν *Βιογρα-
φίαρ Ὁλυμπιάδος τῆς Ἡπειρώτιδος* μετ' ἀφιε-
ρώσεως καὶ προσφωνήσεως.

Ἡ ἀφιέρωσις ἔχει ὧδε :

ΑΦΙΕΡΩΣΙΣ
ΤΩΙ
ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ
ΕΛΛΗΝΙΚΩΙ
ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΩΙ ΣΥΛΛΟΓΩΙ
ΕΠΙ ΤΗΙ
ΚΑΤΑ ΤΗΝ 16 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ ΤΟΥ 1886

ΤΕΛΟΥΜΕΝΗ ΕΟΡΤΗ
ΤΗΣ Α' ΕΙΚΟΣΙΠΕΝΤΑΕΤΗΡΙΔΟΣ
ΤΟ ΜΙΚΡΟΝ ΤΟΥΤΟ ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΟΝ ΕΡΓΟΝ
ΕΙΣ ΜΝΗΜΗΝ ΑΙΔΙΟΝ
ΑΝΑΤΙΘΗΣΙΝ
Ο ΦΙΛΟΠΟΝΗΣΑΣ ΜΑΚΕΔΩΝ.

Τοιαῦται αἱ ἐνδείξεις εὐνοίας καὶ συμπαθείας τῶν ἀλλογενῶν Ἑλληνιστῶν καὶ τῶν ἡμετέρων πρὸς τὸν Σύλλογον. Καίτοι δὲ γενομένης τῆς ἀπαγορεύσεως τοῦ συνεδρίου ὁ Σύλλογος ἐσπευσε διὰ τῆς ἐνταῦθα διευθύνσεως τοῦ πρακτορείου Havas, ὡς καὶ διὰ τῶν ἐφημερίδων ἀγγεῖλαι τὴν ἀπαγόρευσιν, ἦλθον ἄλλ' ὅμως οὐκ ὀλίγοι ὡς συμμεθέζοντες τῶν ἐργασιῶν αὐτοῦ, οἱ δὲ πλείστοι ἀνεχαιτίστησαν. Ἐκ τῶν ἐλθόντων ἦσαν ὁ Dr. Gustav Meyer, καθηγητῆς τοῦ ἐν Gratz Πανεπιστημίου, ἀπεσταλμένος τοῦ ἐπὶ τῆς δημοσίας ἐκπαιδεύσεως ὑπουργείου ἐν Αὐστρίᾳ, Ἰωάννης Ψυχάρης, καθηγητῆς ἐν τῇ Σχολῇ τῶν ἀνωτέρων σπουδῶν ἐν Σορβόνη, ἀπεσταλμένος ὡσαύτως τοῦ ἐπὶ τῆς δημοσίας ἐκπαιδεύσεως ὑπουργείου ἐν Γαλλίᾳ. Τροίσκης, καθηγητῆς ἐν τῇ Ἐκκλησιαστικῇ Ἀκαδημίᾳ τῆς Πετροπόλεως, Α. Κουτσοβίνσκη, καθηγητῆς τοῦ ἐν Ὁδησσῷ Πανεπιστημίου καὶ ἀντιπρόσωπος αὐτοῦ, ὁ ἀρχιμανδρίτης Γεννάδιος, προϊστάμενος τῆς ἐν Ἀθήναις Ρωσικῆς Ἐκκλησίας, Κοντακῶφ, καθηγητῆς τοῦ ἐν Ὁδησσῷ Πανεπιστημίου, ὁ διάσημος γεωγράφος Kiepert, καθηγητῆς τοῦ ἐν Βερολίνῳ Πανεπιστημίου, Kontze, διευθυντῆς τοῦ ἐν Βερολίνῳ ἀρχαιολογικοῦ Μουσείου, Α. Michaelis, καθηγητῆς τοῦ ἐν Στρασβούργῳ Πανεπιστημίου, Dr. von Duhn, καθηγητῆς τοῦ ἐν Εἰδελβέργῃ Πανεπιστημίου, Θ. Οὐσπένσκη, καθηγητῆς τοῦ ἐν Ὁδησσῷ Πανεπιστημίου, Α. Κιρπιτσινώφ, καθηγητῆς τοῦ ἐν Ὁδησσῷ Πανεπιστημίου, de Regel, καθηγητῆς τοῦ ἐν Πετροπόλει Πανεπιστημίου, Harkavy, διευθυντῆς τμήματος τῆς ἐν Πετροπόλει αὐτοκρατορικῆς βιβλιοθήκης, Gaspar René Gregory, καθηγητῆς καὶ ἀντιπρόσωπος τοῦ ἐν Βαλτιμόρη Πανεπιστημίου, Johns Hopkins, Α. Πασπάτης, ἀντιπρόσωπος τοῦ ἐν Ἀθήναις πρὸς διὰδοσιν τῶν Ἑλληνικῶν γραμμάτων Συλλόγου, Μ. Λάμπρος, γενικὸς γραμματεὺς τοῦ ἐν Ἀθήναις Φιλολογικοῦ Συλλόγου Παργασσοῦ καὶ ἀντιπρόσωπος αὐτοῦ, Kuhne, καθηγητῆς τοῦ ἐν Κο-

πεγχάγῃ Πανεπιστημίου, Κ. Ξανθόπουλος, γυμνασιάρχης τοῦ ἐν Τραπεζοῦντι Ἑλληνικοῦ γυμνασίου, Π. Καρολίδης, πρῶτον καθηγητῆς τῆς ἐν Σμύρνῃ Εὐαγγελικῆς Σχολῆς, Ν. Σιδερίδης, μηχανικὸς ἐν Ἀθήναις, Ι. Βαλαβάνης, καθηγητῆς. Καὶ οἱ τελευταῖοι ἐλθόντες δύο διάσημοι ἰατροὶ τῶν Παρισίων ὁ Dr. Constantin Paul καὶ ὁ Dr. L. Labbé.

Ἐπειδὴ δὲ οἱ κύριοι Michaelis, Kontze, Kiepert, von Duhn ἐξέφρασαν τὴν ἐπιθυμίαν προσελθεῖν εἰς τινὰ ἀρχαιολογικὴν συνεδρίαν, τὸ προεδρεῖον ἀνήγγειλεν αὐτοῖς, ὡς καὶ διὰ τῶν ἐφημερίδων, τὴν ἡμέραν καὶ τὴν ὥραν τῆς συνεδριάσεως τοῦ Συλλόγου. Ἄλλ' ἐπειδὴ οὗτοι μὴ λαβόντες ἐν καιρῷ γνῶσιν τῆς συνεδριάσεως οὐ προσῆλθον, καίπερ πολλῶν ἄλλων συνελθόντων, οὕτως ἐδέησεν, ἵνα ἡ συνεδρίασις γένηται ἐν ἄλλῃ ἡμέρᾳ· ἀπελθόντων δὲ τῶν μὲν κυρίων Kontze, Michaelis, von Duhn εἰς Πέργαμον, τῶν δὲ κκ. Τροίσκη, Κουτσοβίνσκη καὶ τοῦ ἀρχιμανδρίτου Γενναδίου εἰς Ἀθῶν, τῶν δὲ κκ. Κοντακῶφ καὶ Harkavy εἰς Ὁδησσόν, παρήσαν ἐν αὐτῇ οἱ κκ. Kiepert, Meyer, Ι. Ψυχάρης, Οὐσπένσκη, Κιρπιτσινώφ, de Regel, Gregory, Μ. Λάμπρος, Κ. Ξανθόπουλος, Π. Καρολίδης, Ι. Βαλαβάνης. Καὶ ὁ μὲν πρόεδρος ἐχαιρέτισε τοὺς ξενιζομένους μετ' ἀγαλλιᾶσεως καὶ προσφωνήσας αὐτοῖς τὰ δέοντα, εἰπὼν πρὸς τοὺς ἄλλους, ὅτι ὁ Σύλλογος τὴν συνεδρίαν ταύτην λογίζεται μίαν τῶν εὐτυχestatων τοῦ ἐπιστημονικοῦ αὐτοῦ βίου διὰ τὴν παρουσίαν τοσούτων ξένων λογίων· ὁ δὲ κ. Kiepert πρῶτον μὲν ἑλληνιστὶ εὐχαρίστησε καὶ συνεχάρη τῷ Συλλόγῳ, εἶτα δὲ γαλλιστὶ ὠμίλησε λίαν εὐκρινῶς περὶ τῶν πηγῶν, αἷς ἐχρήσατο πρὸς κατάρτισιν τοῦ μεγάλου αὐτοῦ χάρτου τῆς Ἑλλάδος Ἀσίας. Τὸ πολυπληθὲς ἀκροατήριον μετὰ προσοχῆς ἠκροάσατο τοῦ γηραίου ἀλλὰ ζωηροῦ γεωγράφου, καὶ ζωηρῶς ἐχειροκρότησεν αὐτόν. Τὸ δὲ ἐσπέρας ὁ πρόεδρος καὶ εἰς λιτὸν προσεκάλεσε δεῖπνον τοὺς ξενιζομένους «ὀλίγον τε φίλον τε»· ἡ εὐθυμία ἦν μεγάλη καί, ὡς συμβαίνει ἐν ταιούτοις δεῖπνοις, αἱ προπόσεις πολλαὶ καὶ ζωηραί, οὐχὶ ὅμως καὶ τῶν ὀρίων ἐξερχόμεναι.

Ἐκ τῆς παρουσίας τοσούτων ξένων καταφαίνεται, ὅτι τὸ ἐπιστημονικὸν συνέδριον ἐμελλεν ὑπερευδοκιμήσειν, εἰ ἐγίγνετο· ἀλλὰ διὰ τί οὐκ ἐγένετο; πόθεν προῆλθεν ἡ ἀπαγόρευσις αὐτοῦ ὑπὸ τῆς σεβαστῆς αὐτοκρατορικῆς Κυβερνήσεως; Ἐκ παρανοήσεως. Ὁ Σύλλογος

εἴκοσι καὶ πέντε ἔτη διετέλεσε πανηγυρίζων τὴν ἐπέτειον τῆς ἰδρύσεως αὐτοῦ ἑορτὴν καὶ πάντοτε κατ' ἔτος τρανὰ εἶχε δείγματα τῆς ὑψηλῆς εὐνοίας καὶ εὐμενείας τῆς σεβαστῆς Κυβερνήσεως. Κατ' ἔτος ἀνήγγελλε τῇ Ὑψ. Πύλῃ τὴν τελετὴν τῆς ἐπετείου ἑορτῆς δι' ἐπιστολῶν πρὸς τὴν Α. Ὑψηλότητα τὸν Μέγαν Βεζύρη καὶ πρὸς τὴν Α. Ἐξοχότητα τὸν ὑπουργὸν τῆς Παιδείας καὶ πρὸς τοὺς λοιποὺς ὑπουργούς. Πολλάκις δὲ καὶ αὐτοπροσώπως τὸ προεδρεῖον παρεκάλει τὸν ὑπουργὸν τῆς δημοσίας ἐκπαιδεύσεως, ἵνα εὐδοκήσῃ προσελθεῖν εἰς τὴν ἐπέτειον τοῦ Συλλόγου ἑορτὴν. Ἐν ταύταις ταῖς ἐπετείαις πανηγύρεσι πολλάκις καὶ ξένοι παρῆσαν, ἄνδρες σοφοί, μέλη δὲ τοῦ Συλλόγου ἐπιτίμα· οὗτοι ἐν ταῖς ἐβδομαδιαίαις τοῦ Συλλόγου συνεδριάσεσι τακτικαῖς τε καὶ ἐκτάκτοις μετεῖχον ἔστιν ὅτε τῶν ἐργασιῶν αὐτοῦ, καὶ σπουδαίας ἀνεγίνωσκον πραγματείας ἢ ἐπιστημονικὰς ἐποιοῦντο διαλέξεις πολὺ τὸ εὐτράπελον καὶ ὠφέλιμον ἔχουσας. Τοιαύτας ἐποιήσατο δύο καὶ ὁ περιώνυμος Λεσσέψ. Ὁ δὲ Σύλλογος ἅπαξ καὶ ὁλῶς ἐκτακτὸν ἐποιήσατο συνεδριάσιν πρὸς τιμὴν τῆς Α. Μεγαλειότητος τοῦ αὐτοκράτορος τῆς Βρασιλείας Δὸν Πέτρου, μέλους ὄντος ἐπιτίμου τοῦ Συλλόγου. Ἰσως ἀλλαχοῦ τοιαῦται συνεδριάσεις οὐκ ἄνευ ἀδείας τῆς Κυβερνήσεως γίνονται· ἀλλ' ἐν Κωνσταντινουπόλει οὔτε ὁ Σύλλογος ἐξητήσατο ἄδειαν φροντίζων ἀεὶ ἀποκλείειν ἀπὸ τῶν συνεδριάσεων πᾶσαν πολιτικὴν ἢ θρησκευτικὴν συζήτησιν, οὔτε ἡ σεβαστὴ Κυβέρνησις τοιοῦτόν τι ἀπήτησε καλῶς εἰδυῖα, ὅτι ὁ Σύλλογος ἀσχολεῖται περὶ τὴν καλλιέργειαν τῶν γραμμάτων καὶ ἐπιστημῶν, καὶ πολὺ ἐλευθερώτερον καὶ μεγαλοπρεπέστερον προσφερομένη ἢ ἀλλαχοῦ, ὅπερ αὐτὴν μεγάλως τιμᾷ.

Ἐπὶ τούτοις πεποισθῶς ὁ Σύλλογος ἀπεφασισεν ἐπὶ τῇ εἰκοσιπενταετηρίδι αὐτοῦ καὶ ἐπιστημονικὸν συνέδριον συγκαλέσαι, διότι πάντως, ὡς εἴρηται, ὠφελεῖ τὰ ἐν Εὐρώπῃ καὶ Ἀμερικῇ ἐπιτίμα αὐτοῦ μέλη προσκαλέσαι εἰς τὴν ἑορτὴν. Ἀλλ' οὕτω τὸ συνέδριον, εἴποι τις ἄν, ἔμελλε γενέσθαι διεθνές. Ἐγὼ δὲ λέγω οὐ μόνον διεθνές ἀλλὰ καὶ κοσμοπολιτικόν· διότι, ὡς ἄνω ἀποδεδειχται, τοιοῦτον ἔχει χαρακτῆρα ὁ Σύλλογος περὶ τὴν καλλιέργειαν τῶν γραμμάτων καὶ ἐπιστημῶν ἀσχολούμενος, ἐν τοῖς μέλεσιν αὐτοῦ συγκαταλέγων καὶ πολλοὺς ξένους ἐκ πάντων τῶν πεφωτισμένων ἐθνῶν, ὡς ποιοῦσι καὶ πᾶσαι αἱ Ἀκαδημίαι τοῦ

πεπολιτισμένου κόσμου· τὸ ἐπιστημονικὸν ὁμῶς συνέδριον τοῦ Συλλόγου ἔμελλεν εἶναι εἰρηνικώτατον, διότι πᾶσα πολιτικὴ καὶ θρησκευτικὴ συζήτησις ἦν αὐστηρῶς ἀπηγορευμένη.

Ὁ Σύλλογος τοιοῦτον ἔχων φρόνημα περὶ συνεδρίου ὑπέβαλε κατὰ Μάιον εὐσεβάστως, ὡς συνήθως εἴκοσι καὶ πέντε ἔτη ἐποίει, τῇ Α. Ὑψ. τῷ Μεγάλῳ Βεζύρῃ Κιαμὴλ Πασσᾷ τὰ περὶ τῆς ἑορτῆς αὐτοῦ καὶ τοῦ συνεδρίου διὰ τῆςδε τῆς ἐπιστολῆς :

Ὑψηλότητε,

Λαμβάνομεν τὴν τμηὴν ἀγγελίαι τῇ Ὑμ. Ὑψηλότητι, ὅτι ὁ ἐν Κωνσταντινουπόλει Ἑλληνικὸς Φιλολογικὸς Σύλλογος πανηγυρίσει τὴν εἰκοσιπενταετηρίδα τῆς ἰδρύσεως αὐτοῦ δι' ἐπιστημονικοῦ συνεδρίου ἀρχομένου τῇ 16/28 Αὐγούστου καὶ λήζοντος τῇ 26 Αὐγούστου (7 Σεπτεμβρίου) 1886.

Ἐπειδὴ δὲ ὁ Σύλλογος ὑψηλὴν τιμὴν αὐτοῦ ἐλογίσατο, ὅτι ἡ Ὑμ. Ὑψηλότης ἀπεδέξατο τὴν ἐκλογὴν Αὐτῆς ὡς ἐπιτίμου μέλους αὐτοῦ, πέποιθεν, ὅτι εὐμενῶς ἀποδέξεται καὶ τὴν πρόσκλησιν, ἵνα τιμήσῃ τὸ συνέδριον διὰ τῆς παρουσίας Αὐτῆς καὶ ἐμψυχώσῃ τὰς ἐπιστημονικὰς αὐτοῦ ἐργασίας.

Εἰς τὸ συνέδριον προσεκληθήσαν πολλοὶ τῶν σοφῶν τῆς Γερμανίας, Ἀγγλίας, Αὐστρίας, Γαλλίας, Ρωσσίας, Ἀμερικῆς κτλ. Ἐξ αὐτῶν οἱ μὲν ἀπεκρίθησαν, ὅτι προσελεύσονται εἰς αὐτό, οἱ δὲ, ὅτι ἀδυνατοῦντες νὰ ἔλθωσιν ἀποστελοῦσι πραγματείας πρὸς ἀνάγνωσιν ἐν αὐτῷ.

Γινώσκοντες τὴν φιλομουσίαν καὶ προθυμίαν μεθ' ἧς ἡ Ὑμ. Ὑψηλότης μεριμνᾷ ὑπὲρ τῆς προόδου τῶν γραμμάτων καὶ ἐπιστημῶν, τύπον ἔχουσα καὶ ὑπογραμμὸν τὰς φιλομούσους καὶ φιλοπροόδους διαθέσεις καὶ ἐπιθυμίας τῆς Α. Α. Μεγαλειότητος τοῦ Σουλτάνου ἐθέλοντος καὶ ἐπιθυμοῦντος, ὅπως οἱ ὑπὸ τὸ κραταῖον αὐτοῦ σκῆπτρον λαοὶ προάγωνται εἰς τε τὰ γράμματα καὶ τὰς ἐπιστήμας, πεπεισμεθα, ὅτι ἡ Ὑμ. Ὑψηλότης εὐμενῶς ἀποδέξεται τὴν παράκλησιν ταύτην καὶ τὴν εὐχὴν, ἵνα ὑπὸ τὴν ὑψηλὴν Αὐτῆς προστασίαν λάβῃ τὸ τοῦ Συλλόγου ἐπιστημονικὸν συνέδριον.

Πέμποντες δ' Ὑμῖν ἀντίτυπον τοῦ προγράμματος τοῦ συνεδρίου ἐξαιτούμεθα τὴν ἄδειαν, ὅπως ἐπιτρέψῃτε τῇ πρὸς διοργάνωσιν τοῦ συνεδρίου ἐπιτροπῇ νὰ λάβῃ τὴν τιμὴν καὶ προσωπικῶς νὰ ἐκφράσῃ τὰ σεβάσματα τοῦ Συλλόγου πρὸς τὴν Ὑμ. Ὑψηλότητα, καὶ

παρακαλέσῃ νὰ τιμῆσῃτε τὸ συνέδριον διὰ τῆς παρουσίας Ὑμῶν.

Ἐκφράζοντες δὲ Ὑμῖν τὰς εὐχαριστίας τοῦ Συλλόγου, τῆς πρὸς διοργάνωσιν τοῦ συνεδρίου ἐπιτροπῆς καὶ ἡμῶν αὐτῶν, διατελοῦμεν

τῆς Ὑμετέρας Ὑψηλότητος
ταπεινοὶ θεράποντες

Ὁ πρόεδρος

(Ὑπογ.) **ΗΡ. ΒΑΣΙΛΑΔΗΣ**

Ὁ γραμματεὺς
καὶ α. α. ἀποδημῶντος

Ὁ γεν. γραμματεὺς τοῦ Συλλόγου
(Ὑπογ.) **ΘΑ. ΑΝΔΡΕΑΔΗΣ**

Τοιαύτην ἐπιστολὴν ἔπεμψε καὶ πρὸς τὴν Α. Ἐξοχότητα τὸν ὑπουργὸν τῆς Παιδείας Μουνήφ πασσᾶ ἐλπίζων, ὅτι καὶ κατὰ τὴν ἐορτὴν ταύτην τρανὰ ἔξει δείγματα τῆς ὑψηλῆς εὐμενείας καὶ προστασίας τῆς σεβαστῆς Κυβερνήσεως· δυστυχῶς ἄλλως ἔδοξε τῇ Ὑψ. Πύλῃ. Ἡ Α. Ἐξοχότης, ὁ ὑπουργὸς τῆς Παιδείας δι' ἐπιστολῆς τῆς 26 Ἰουλίου ἀνήγγειλε τῷ Συλλόγῳ, ὅτι ἡ Ὑψ. Πύλη οὐκ ἐπιτρέπει τὴν συγκρότησιν τοῦ συνεδρίου ἅτε διεθνῇ ἔχοντος χαρακτῆρα. Ἀλλ' ὁ Σύλλογος διὰ τὴν παρανόησιν ταύτην, ἐξ ἧς προήλθεν ἡ ἀπαγόρευσις τοῦ συνεδρίου, οὐκ ἐπιλησθήσεται τῶν εὐμενῶν διαθέσεων τῆς ὑψηλῆς εὐνοίας καὶ προστασίας, ἣν εἴκοσι καὶ πέντε ἔτη ἐπεδαψιλεύσατο αὐτῷ ἡ σεβαστὴ αὐτοκρατορικὴ Κυβέρνησις, οὐδὲ παύσεται ἐκφράζων αὐτῇ τὰς ὀφειλομένας εὐχαριστίας.

Καὶ νῦν κατὰ ταύτην τὴν ἐπίσημον ἐορτὴν τῆς εἰκοσιπενταετηρίδος ἐκφράζει τὰς εὐχαριστίας αὐτοῦ τῇ Α. Ἐξοχότητι τῷ ὑπουργῷ τῆς Παιδείας Μουνήφ πασσᾶ εὐαρεστηθέντι πέμψαι ὡς ἀντιπρόσωπον αὐτοῦ τὸν κ. Γεωργάκην Ἐφέντην Ὁχανίδην, ὃν καὶ παρακαλοῦμεν διαβιβάσαι τῇ Α. Ἐξοχότητι τὰ τε σεβάσματα καὶ τὰς εὐχαριστίας τοῦ Συλλόγου.

Καίτοι δὲ τὸ συνέδριον οὐ συνεκροτήθη, ὀφείλομεν ἐκφράσαι τὰς θερπὰς εὐχαριστίας τοῦ Συλλόγου τοῖς μοχθήσασιν καὶ συναγωνισαμένοις τῇ πρὸς διοργάνωσιν τοῦ συνεδρίου ἐπιτροπῇ, ἐν μὲν Βερολίνῳ τῇ Α. Ἐξοχότητι τῷ πρεσβευτῇ τῆς Ἑλλάδος κ. Α. Ρ. Ραγκαβῇ καὶ τῷ κ. Α. Ρούκῃ νῦν ἐν Ἀθήναις διατρίβοντι, ἐν δὲ Τυβίγγῃ τῷ κ. Ν. Φιλίππιδι, ἐν δὲ Μονάχῳ τῷ ὑφηγητῇ τοῦ Πανε-

πιστημίου κ. Karl Sittl, ἐν δὲ Παρισίοις τοῖς κ.κ. Γ. Χασιώτῃ καὶ Emile Ruelle καὶ τῷ ἀοιδίμῳ G. d'Eichthal, ὅς καίπερ τὸ ὀγδοηκοστὸν καὶ δεύτερον ἄγων ἔτος καὶ ἐπιθανάτιος ὢν ἔτρεγεν ἰδίαις χερσὶ διανέμων τὸ πρόγραμμα τοῦ συνεδρίου· τοσοῦτον ὁ μακαρίτης ἡγάπα τὸν Σύλλογον· ἐν δὲ Τεργέστη τῇ διευθύνσει τῆς Ἑταιρίας Lloyd καὶ τῷ κ. Ἀντωνίῳ Δημητρίῳ μεγάλως συνεργήσαντι εἰς τὴν ἔκπτωσιν τῶν ναύλων, ἐν δὲ Μασσαλίᾳ ταῖς διευθύνσεσι τῶν ἐταιριῶν Messageries Maritimes καὶ Fraissinet καὶ τῷ φιλογενεστάτῳ κ. Στ. Ζαφειροπούλῳ· ἐν δὲ Κωνσταντινουπόλει τῷ ἀξιοτίμῳ ἱατρῷ κ. Δ. Ζαμπακῷ πολλὰς ἀποστείλαντι προσκλητηρίους τοῦ Συλλόγου ἐπιστολὰς τοῖς ἐν Παρισίοις καὶ ἀλλαχοῦ φίλοις αὐτοῦ, Α. Leval, τοῖς διευθυνταῖς τῶν ἐνταῦθα πρακτορείων, τῆς Ἑταιρίας Lloyd ὑπότῃ J. Forni καὶ Messageries Maritimes κ. Camille Bertrand καὶ τοῖς ζηλωταῖς τῶν καλῶν κ. κ. Δ. Ταμβάκῳ καὶ Ε. Εὐγενίδῃ συνεννοηθεῖσι τοῖς διευθυνταῖς καὶ τῷ κ. Ἀν. Δημητρίῳ πρὸς ἔκπτωσιν τῶν ναύλων.

Ἀλλὰ θερμοτάτας ὀφείλομεν ἐκφράσαι εὐχαριστίας πᾶσι τοῖς τε προσελθοῦσιν ἐνταῦθα καὶ τοῖς πέμψασιν πραγματείας ἢ ἐπιστολὰς καὶ τοῖς ἀναθεῖσι τὰ συγγράμματα αὐτῶν, ὡς καὶ τοῖς λογίοις, οἵτινες ἐμελλον ἐλθεῖν ἢ πέμψαι πραγματείας, ἀνεχαιτίσθησαν δὲ ἐκ τῆς ἀπαγορεύσεως τοῦ συνεδρίου. Ὁ Σύλλογος ἀεὶ ἐκ τῆς ἀδελφικῆς αὐτῶν συμπαθείας καὶ εὐμενείας νέαν ζωὴν καὶ νέον θάρρος ἀρύσεται.

Ἀλλὰ καιρὸς, ἵνα περὶ τῆς τρίτης ἀρχῆς τοῦ Συλλόγου ποιησώμεθα λόγον. Εἰπομεν ἀρχόμενοι, ὅτι ὁ Φιλολογικὸς Σύλλογος καὶ δυστυχῇ διῆλθεν ἔτη καὶ πολλὰς ὑπέστη συμφοράς· καὶ τοι ὀλεθριωτάτη ἦν ἡ ἐκ τῆς πυρκαϊᾶς τοῦ 1870 ἐνσκήψασα, ἣν ὁμως ἄλλη ὀλεθριωτέρα, ψυχικὴ τις νάρκη καὶ μαρασμὸς, ὥστε ὁ Σύλλογος ἐφθινε καὶ ἐφαίνετο ἐπιθανάτιος. Τοιαύτη τοῦλάχιστον ἦν ἡ φωνὴ τοῦ προέδρου κατὰ τὸ 1869—1870, λέγοντος τῇ 3 Μαΐου 1870 ἐν τῇ ἐπετείῳ τοῦ Συλλόγου ἐορτῇ, ὅτι «ἤρχετο φέρων σμῦρναν καὶ ἀλόην, ἵνα ἀλείψῃ τὸν θανατιῶντα, ἤρχετο προσκομίζων σάβανον, ἵνα κηδεύσῃ τὸν νεκρὸν καὶ εἴπῃ αὐτῷ τὸ πανύστατον ἄσμα». Μετ' ὀλίγας δὲ ἡμέρας τῇ 21 Μαΐου ἐνέσκηψεν ἀπροσδόκητος καὶ ἡ ὀλεθρία ἐκείνη πυρκαϊὰ πάντα τὰ τοῦ Συλλόγου καταστρέψασα καὶ ἀποτεφρώσασα καὶ οὐδὲν ἄλλο καταλιποῦσα αὐτῷ ἢ τέφραν καὶ κενὸν ὄνομα· ὥστε πανταχόθεν ἤκούετο γοερὰ φωνὴ ατετέ-

λεσται, ὁ Φιλολογικὸς Σύλλογος κατεστράφη διὰ παντός».

Πῶς λοιπὸν ὁ Σύλλογος, ὡς ὁ μυθολογούμενος Φοῖνιξ, ἐκ τῆς τέφρας αὐτοῦ ἀνεγεννήθη εὐθαλέστερος καὶ ἀκμαιότερος; Πόθεν ἤρυσατο τὴν νέαν ζωὴν καὶ τὰς δυνάμεις αὐτοῦ; Πόθεν τὸ ἀκατάβλητον αὐτοῦ θάρρος; Ἐκ τῆς ἐξῆς σωτηρίου καὶ ζωογόνου αὐτοῦ ἀρχῆς. Ὁ Σύλλογος τῇ ἀρχεβούλῳ γνώμῃ τῶν πρώτων ιδρυτῶν οὐκ ἦν προωρισμένος, ἵνα ἱδρυμα λογίων τινῶν μόνον καταστῇ, ἀλλ' ἀπέβλεψεν εἰς εὐρύτατον ὁρίζοντα, εἰς τὸν σύνδεσμον τῶν ἠθικῶν καὶ διανοητικῶν δυνάμεων τοῦ ἡμετέρου ἔθνους, εἰς τὴν συνένωσιν τῶν ἐκπαιδευτικῶν ἐνεργειῶν αὐτοῦ, εἰς τὴν κοινὴν καὶ σκόπιμον σύμπραξιν πασῶν τῶν κοινωνικῶν τάξεων, πρὸς ἀπότρίψιν καὶ ἐκκάθαρσιν τοῦ ἐθνικοῦ χαρακτῆρος ἀπὸ τῶν ἀσχημιζόντων αὐτὸν ρύπων τῆς πολυχρονίου ἀμαθείας, πασῶν, λέγω, τῶν κοινωνικῶν τάξεων, τῶν τε ἐνταῦθα καὶ τῶν ἐν ταῖς ἐπαρχίαις καὶ τῶν ἀλλοχοῦ, τοῦ κλήρου, τῶν λογίων, τῶν ἐπιστημόνων, τῶν τραπεζιτῶν, τῶν ἐμπόρων, τοῦ λαοῦ, καὶ αὐτοῦ δὴ τοῦ ἐδάφους τῆς ἐν ἡ οἰκοῦμεν χώρας, διότι καὶ τοῦτο ἀπαραίτητον ἐγένετο στοιχεῖον τὸ πάλαι εἰς τὴν μόρφωσιν τοῦ ἐθνικοῦ χαρακτῆρος.

Τοιαύτη ἡ τρίτη ἀρχὴ τοῦ Συλλόγου, ἦν πρὸ ὀφθαλμῶν αἰεὶ εἶχεν εἴκοσι καὶ πέντε ἔτη ὡς ἰδανικὸν σκοπὸν, πρὸς ὃν ἔτεινον πᾶσαι αὐτοῦ αἱ πράξεις· ἐξ αὐτῆς πολλὰ καὶ μέγала ἐπῆλθον ἀγαθὰ.

Καὶ πρῶτον ἡ συμμαχία καὶ ἐπιμαχία, οὕτως εἰπεῖν, τῆς παιδείας καὶ τοῦ πλούτου, ἡ σύμπραξις τῶν ὁπαδῶν τοῦ λογίου καὶ τοῦ ἐμπολαίου Ἑρμοῦ, ἥς πρωτόλεια ἡ ἀνέγερσις τῆς οἰκοδομῆς ταύτης.

Ὁ Σύλλογος συνωδᾷ τῇ ἀρχῇ ταύτῃ, τῇ τῆς συμπράξεως, ἀπετάθη δι' ἐπιστολῶν ἐξαιτούμενος τὴν ἀρωγὴν αὐτῶν ὑπὲρ τῶν ἐν ταῖς ἐπαρχίαις τοῦ ὀθωμανικοῦ κράτους ἀπόρων Σχολείων τοῦ ἡμετέρου ἔθνους, πρὸς τε τοὺς ἐν Κωνσταντινουπόλει εὐποροῦντας ὁμογενεῖς, καὶ πρὸς τοὺς ἐν τῇ ἄλλοδαπῇ, πρὸς τοὺς ἐν ταῖς παριστρίοις χώραις, καὶ πρὸς τοὺς ἐν τῇ μεσημβρινῇ Ρωσίᾳ, καὶ πρὸς τοὺς ἐν Βιέννῃ, καὶ τοὺς ἐν Τεργέστη, καὶ τοὺς ἐν Μασσαλίᾳ, καὶ τοὺς ἐν Λονδίῳ, καὶ τοὺς ἐν Μαγχεστρίᾳ, καὶ τοὺς ἐν Λιβερπούλῃ, καὶ τοὺς ἐν Ἀλεξανδρείᾳ, καὶ τοὺς ἐν Καίρῳ.

Ἐκ τούτων τινές, δυστυχῶς οὐχὶ πάντες, πρόθυμοι ἦλθον ἀρωγοὶ τῷ Συλλόγῳ ὑπὲρ τῶν

ἀπόρων Σχολείων, πρὸς οὓς ὁ Σύλλογος καὶ ἰδίᾳ καὶ δημοσίᾳ ἐξέφρασε τὰς εὐχαριστίας αὐτοῦ, καὶ τὴν εὐγνωμοσύνην τῶν ἀπόρων Σχολείων· οἱ ἐν Κωνσταντινουπόλει ὁμῶς διέπρεψαν ἐπὶ προθυμίᾳ καὶ εὐγενεστάτῃ χρήσει τοῦ πλούτου αὐτῶν. Τοσαύτη φιλομάθεια εἶχε τὴν ψυχὴν αὐτῶν καταλαβοῦσα, ὥστε ἡ παρ' αὐτῶν γενναία τοῦ πλούτου χρῆσις ἀνέλαμψε μεγαλουργός, ὁ πλοῦτος ἐν ταῖς χερσὶν αὐτῶν ἐγένετο πνευματικὸν ὄργανον· οὐδεὶς σχεδὸν τῶν Συλλόγων τῶν τε ἐν Κωνσταντινουπόλει καὶ τῶν ἐν ταῖς ἐπαρχίαις ὁ μὴ λαθὼν δείγματα τῆς εὐεργετικῆς αὐτῶν χειρός· ὁ δὲ ἀγαστὸν καὶ εἰς ἐκπληξίν φέρον ἦν ἡ προθυμία, μεθ' ἧς ἅμα καταλείποντες τὰς τραπεζιτικὰς αὐτῶν ἐργασίας συνήρχοντο μετὰ τῶν λογίων περὶ παιδείας συσχεψόμενοι. Ποῦ γὰρ ἀλλοχοῦ εἶδέ τις τὰς μὲν αἰθούσας τῶν ἐμπορικῶν καὶ τραπεζιτικῶν καταστημάτων, ἔνθα πρὸ ὀλίγου σπουδαῖα περὶ συστάσεως πιστωτικῶν ἐταιριῶν καὶ περὶ δανείων συνεκροτοῦντο συμβούλια, αἵφνης εἰς φιλεκπαιδευτικούς Συλλόγους μεταβάλλομένας, τοὺς δ' ἐμπόρους καὶ τραπεζίτας, οἵτινες πρὸ μικροῦ περὶ μεγάλων χρηματιστικῶν ἐργασιῶν ἐβουλεύοντο, συνερχομένους μετὰ τῶν λογίων καὶ συσχεπτομένους περὶ συστάσεως διδασκαλείων πρὸς ταχυτέραν καὶ σκοπιμωτέραν τῆς δημοτικῆς παιδείας διάδοσιν; Ἡ οὐχ ἐωρῶντο ταῦτα γιγνόμενα ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐν τοῖς τῶν ἡμετέρων τραπεζιτικοῖς καταστήμασιν; Οἱ δὲ προσερχόμενοι ξένοι ἄγνωστα αὐτοῖς βλέποντες πρόσωπα, μὴ γινώσκοντες δὲ μηδὲ δυνάμενοι τὸ κατ' ἀρχὰς τὰ ἡμέτερα νοῆσαι πράγματα, οὐκ ἠρώτων μετὰ θαυμασμοῦ καὶ ἀπορίας, τί συμβαίνει, τοὺς ἡμετέρους λογίους μεσίτας ἐκλαμβάνοντες; Καὶ δικαίως· οὐ γὰρ ὄντως ἦσαν μεσίται τῶν ἀπόρων Σχολείων καὶ τῶν Συλλόγων πρὸς τοὺς πλουσίους καὶ τῶν πλουσιῶν πρὸς τὰ ἀπορα Σχολεῖα καὶ τοὺς Συλλόγους; τοῦτο δὲ καὶ αὐτοὶ οἱ ξένοι τελευταῖον κατενόησαν, ὥστε τοὺς ἡμετέρους λογίους ἐν τοῖς τραπεζιτικοῖς βλέποντες καταστήμασιν ἐπεφώνουν τὴν κεφαλὴν κινδύνους· ᾠ! ᾠ! Σύλλογοι, Σύλλογοι, καὶ πάλιν περὶ Σχολείων!

Εὐτυχεῖς χρόνοι! Ὁ Σύλλογος μετὰ συγκινήσεως αἰεὶ ἀναμιμνήσκεται τῶν γενναίων τούτων χορηγιῶν τῶν ἡμετέρων πλουσιῶν, προβάλλων αὐτὰς ἀξιόζηλον παράδειγμα ταῖς ἐπερχομέναις γενεαῖς. Ἐξ ἐκείνων τῶν φιλομούσων καὶ φιλογενῶν ἀνδρῶν ὀλίγοι τινές ἔμειναν νῦν ἐν Κωνσταντινουπόλει, ἐν οἷς ὁ

φίλος τοῦ Συλλόγου καὶ φίλος τῶν ἑλληνικῶν γραμμάτων κ. Δ. Ταμβάκος, καὶ ὁ προσωρινῶς ἐνταῦθα διατρίβων καὶ ἐπὶ φιλογενεῖα διαπρέπων Ἀνδρέας Βαλλιάνος, χρησιμώτατος γενόμενος τῷ Συλλόγῳ εἰς τε τὰ ἄλλα καὶ εἰς τὴν ἀνέγερσιν τῆς οἰκοδομῆς· οἱ δὲ ἄλλοι ἀπεδήμησαν πρὸς Κύριον ἢ ἀποδημοῦσιν ἐν ξέναις χώραις. Ἀλλ' ὁ Σύλλογος εἴτε ἐπιδημούντων εἴτε ἀποδημούντων οὐδέποτε ἐπιλησθήσεται αὐτῶν, ἥκιστα δὲ ἐν τῇ ἐπιστήμῳ ταύτῃ ἡμέρᾳ τῆς εἰκοσιπενταετηρίδος, καθ' ἣν τῷ λογισμῷ ἀνατρέχοντες πρὸς τὸ παρελθὸν ἀναζητοῦντες τὰς ἀρχὰς καὶ τὰς αἰτίας τῆς ταχείας προόδου τοῦ Φιλολογικοῦ Συλλόγου καὶ εὐδοκίμησεως· ὁ Σύλλογος τὰ ὀνόματα αὐτῶν χρυσοῖς ἀναγράφας γράμμασιν ἐν στήλαις τὴν μνήμην αὐτῶν ἀνεξάλειπτον διατηρεῖ. Οὐδένα δὲ λανθάνει, ὅτι ἐξόχους γενναιοδωρίας ἐποιήσατο τῷ Συλλόγῳ ὁ ἐξόχος τῆς εὐχνοδοῦς Ἡπειρου γόνος, ὁ Χρηστάκης Ζωγράφος, πολλὰς χιλιάδας λιρῶν προσενεγκὼν αὐτῷ διὰ τὴν οἰκοδομήν, διὰ τὴν ἐκδοσιν τῶν Ἑλλήνων ποιητῶν καὶ συγγραφέων, διὰ διαγωνίσματα, διὰ τὴν συλλογὴν τῶν ζώντων μνημείων ἐν τῇ γλώσσῃ τοῦ λαοῦ, διὰ τὴν ὑποστήριξιν τῶν ἐν ταῖς ἐπαρχίαις καὶ τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει ἀπόρων Σχολείων, διὰ τὴν ἐκδοσιν τοῦ περιοδικοῦ, δι' ἀγορὰς βιβλίων καὶ περιοδικῶν χρησίων τῷ ἀναγνωστῇ, διὰ τὴν εἰκόνα τῆς ἀποθεώσεως τοῦ Ὀμήρου, καὶ τελευταῖον χιλίας λίρας διὰ τὴν ἐορτὴν τῆς εἰκοσιπενταετηρίδος. Τοιοῦτος ὁ ἀνὴρ, πρόθυμος αἰεὶ καὶ γενναῖος ἀρωγὸς τῷ Συλλόγῳ· οὐδὲν παρήλθεν ἔτος, καθ' ὃ οὐκ ἐχορήγησέ τι αὐτῷ. Ἐπιτρέψατε δέ μοι ἀναγνῶναι ἐπιστολάς τινας αὐτοῦ, ὅπως ἴδῃτε, ὅτι οὐ μόνον ἡγάπα τὸν Σύλλογον, ἀλλὰ καὶ ὀρθῶς ἐξετίμα τὰς ἐργασίας αὐτοῦ.

Ἀξιότιμος κ. Πρόεδρε,

Ἐπιθυμῶν νὰ συντελέσω εἰς τὴν διάδοσιν τῆς παιδείας κατὰ τὴν Ἀνατολήν, ἥτις ἄλλοτε τοσοῦτον προεξῆρχεν εἰς τὰ γράμματα, ἀγγέλλω διὰ τῆς παρούσης μου εἰς τὸν Φιλολογικὸν Σύλλογον, οὐ ἀξίως προεδρεύετε, ὅτι προσφέρω κατ' ἔτος διακοσίας ὀθωμανικὰς λίρας, ἵνα δίδωνται εἰς τὰ χρήζοντα ὑποστηρίξεως Σχολεῖα, ἢ πρὸς σύστασιν νέων, ὅπου ἀνάγκη ὑπάρχει. Τὰ περαιτέρω θελεῖ κανονίσει ὁ Σύλλογος, ὅπως κρίνει ὠφελιμώτερον.

Πρὸς δὲ τούτοις πέμπω ἕτερα πεντακόσια φράγκα πρὸς ἀγορὰν περιοδικῶν διὰ τὸ ἀναγνωστήριον τοῦ Συλλόγου.

Τῇ 1 Μαΐου 1871.

ΧΡ. ΖΩΓΡΑΦΟΣ

Φίλε κ. Ἡροκλῆ Βασιάδη,

Ἐπιθυμῶν σφόδρα νὰ συντελέσω εἰς τὴν παγίωσιν καὶ τελείαν τοῦ Φιλολογικοῦ Συλλόγου ἀποκατάστασιν προσφέρω δισχιλίαν (ἀρ. 2,000) ὀθωμανικὰς λίρας, ὅπως ἡ οἰκοδομὴ αὐτοῦ ἀποπερατωθῇ ἀνεὺ ἀναβολῆς. Πέποιθα δὲ ὅτι, ἀπαλλασσόμενος οὕτως ὁ Σύλλογος τῶν φροντίδων τῆς ὑλικῆς οἰκοδομῆς, θελεῖ συγκεντρώσει πάσας αὐτοῦ τὰς δυνάμεις καὶ ἐνεργείας εἰς τὸ διανοητικὸν καὶ ἠθικὸν αὐτοῦ ἐποικοδόμημα, ὅπως ἀπ' αὐτοῦ, ὡς ἀπὸ φαινῆς ἐστίας, ἐκπέμπηται αἰεὶ διαλάμπον τὸ φῶς τῆς παιδείας καὶ ἐπιστήμης.

Τῇ 20 Μαΐου 1873.

ΧΡ. ΖΩΓΡΑΦΟΣ

Ἀλλὰ καὶ τὸ φῶς τῆς παιδείας καὶ ἐπιστήμης ἂν ἐκπέμπηται ἀπὸ τοῦ Συλλόγου αἰεὶ διαλάμπον, τίς ἄλλος τῇ λυχνίᾳ αὐτοῦ ἐπέχεεν ἄφθονον ἔλαιον ἢ αὐτὸς οὗτος ὁ ἀνὴρ;

Διὸ ὁ Σύλλογος οὐ μόνον ἀνεκήρυξεν αὐτὸν μέγαν αὐτοῦ εὐεργέτην, ἀλλὰ καὶ ἄλλας τιμὰς ἐκτάκτους ἀπένευμεν αὐτῷ δικαίων τὸ λόγιον τοῦ Πολυβίου, ὅτι οἱ Ἕλληνες γινώσκουσι τοὺς ἀγαθοὺς ἀνδρας τιμᾶν, ψηφισάμενος στήσαι ἐν τῇ μεγάλῃ αἰθούσῃ τὴν προτομὴν αὐτοῦ ἐκ μαρμάρου, ἣν ὁρᾶτε, ποιηθεῖσαν ὑπὸ διασήμευ γλύπτου, τοῦ κ. Chapu, μέλους τοῦ Ἰνστιτούτου τῆς Γαλλίας, κατασκευάσαι δὲ καὶ νομισματοσήμεον (μετάλλιον) ἐπὶ τῇ εἰκοσιπενταετηρίδι, ὡς εἴθισται τοῖς ἐν τῇ Ἑσπερίᾳ Συλλόγοις, φέρον τὴν εἰκόνα τοῦ μεγάλου αὐτοῦ εὐεργέτου, ὅπως τὸ ὄνομα αὐτοῦ στενῶς τῷ Συλλόγῳ συνδεδεμένον ἔτι στενώτερον συνδεθῇ εἰς αἰῶνα τὸν ἀπαντα. Τὸ μετάλλιον ποιηθὲν ὑπὸ ἐτέρου μέλους τοῦ Ἰνστιτούτου τοῦ κ. J. C. Chaplain διανεμηθήσεται τοῖς μέλεσι τοῦ Συλλόγου, καὶ τοῖς ἐπιστημονικοῖς Συλλόγοις καὶ Ἀκαδημίαις καὶ Πανεπιστημίοις, μεθ' ὧν ὁ Σύλλογος συνδεδεμένος ἐστίν.

Ἐγὼ δὲ πέποιθα, ὅτι αἱ μεγαλοδωρεῖαι τοῦ Χρηστάκη Ζωγράφου πρὸς τὸν Σύλλογον οὐπω ἔληξαν, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸ ἐξῆς διατελέσει ἐκ-

πλήττων εὐαρέστως αὐτὸν διὰ γενναίων προς-
φορῶν· εὐχρηθῶμεν ἵνα ἔχῃ ὑγίαν ἀμετάπτωτον
καὶ ζήσῃ ἔτη πολλὰ ἐπ' ἀγαθῶ τῶν ἐλληνι-
κῶν γραμμάτων καὶ τῆς ἐλληνικῆς παιδείας.
(Ζωηραὶ χειροκροτήσεις.)

Τοιαῦτα τὰ ἀγαθὰ ἀποτολέσματα τῆς συμ-
πράξεως τῶν πλουσίων μετὰ τῶν λογίων. Ἀπὸ
τῶν πλουσίων μεταβῶμεν εἰς τὸν λαόν, οὐ τὴν
σύμπραξιν ὁ Σύλλογος πολῦτιμον ἐλογίσατο·
διότι, ἂν μὴ ὁ λαὸς πλούσιος ἦ τὸ βαλάντιον,
πλούσιος ὅμως ἐστὶ καὶ πάνυ τὴν καρδίαν εὐ-
γενῶν αἰσθημάτων καὶ φρονημάτων· διὸ ἡ παρ'
αὐτοῦ ὑπὸ τοῦ Συλλόγου αἰτηθεῖσα σύμπραξις
οὐκ ἦν ἡ τοῦ βαλαντίου, ἀλλ' ἡ τῆς καρδίας
ἀγάπη καὶ συμπάθεια εἰς τὰ ἔργα αὐτοῦ, καὶ
ἡ πίστις, ὅτι ὁ Σύλλογος εἰς τὴν ἐκπαίδευσιν
μάλιστα τῶν ὑποδεεστέρων τάξεων τοῦ λαοῦ
καὶ εἰς τὴν βελτίωσιν τοῦ ἠθικοῦ αὐτῶν χαρα-
κτῆρος καὶ εἰς τὴν ἀνύψωσιν τοῦ φρονήματος
ἀπέβλεπε διὰ τῶν πολλῶν καὶ ποικίλων ἐκπαι-
δευτικῶν αὐτοῦ ἐνεργειῶν καὶ φροντιδῶν, εἴτε
περὶ τὴν διοργάνωσιν ἀσχολούμενος διδασκα-
λείων πρὸς μόρφωσιν ἀξίων δημοδιδασκάλων,
εἴτε περὶ τὴν βελτίωσιν τῆς πρώτης, τῆς δη-
μοτικῆς παιδείσεως, εἴτε περὶ τὴν σύστασιν
ἀγωνοθετημάτων, οἷα τὰ Βουτσηναῖα καὶ Καρα-
πάνεια, εἴτε περὶ τὴν εἰσαγωγὴν τῆς γυμνα-
στικῆς εἰς τὰ ἡμέτερα Σχολεῖα, εἴτε περὶ τὴν
ἐκδοσιν εὐμεθόδων διδασκτικῶν βιβλίων, εἴτε
περὶ τὴν ὑποστήριξιν ἀπόρων Σχολείων ἐν ταῖς
ἐπαρχίαις τοῦ ὀθωμανικοῦ κράτους, καὶ περὶ
τὴν ἰδρύσιν ἄλλων νέων, ὅπου ἀνάγκη, ἀπαι-
τῶν ἵνα τακτικῶς αὐτῷ πέμπωνται πληροφο-
ρίαι ἐξ ἐκάστου μερίσματος, διαλαμβάνουσαι
περὶ τῶν ἐξῆς·

α') Πόσα εἰσὶν ἐν αὐτῷ τὰ δημοτικὰ Σχο-
λεῖα ἐκαστέρου τοῦ φύλου.

β') Ποῦ ὑπάρχουσι καὶ ποῦ οὐχ ὑπάρχουσι,
καὶ διὰ τί.

γ') Τίνα ἐκ τῶν Σχολείων ἔχουσιν ἐφορίας,
καὶ τίνες οἱ ἐφοροί· διότι ἐκ τῆς ἐπιμελείας αὐ-
τῶν καὶ φροντίδος ἐξήρτηται ἡ εὐδοκίμησις
τῶν Σχολείων.

δ') Πόσοι καὶ τίνες οἱ ἐκάστῳ Σχολείῳ δι-
δάσκοντες, καὶ τίς ὁ μισθὸς αὐτῶν.

ε') Τίνα τὰ διδασκόμενα μαθήματα κατὰ
τμήματα καὶ τάξεις, καὶ τίς ὁ κανονισμὸς τῆς
Σχολῆς, ἂν ὑπάρχῃ.

ς') Τίνες οἱ πόροι ἐκάστης Σχολῆς, πόσαι
αἱ ἐτήσιαι αὐτῆς δαπάναι καὶ τίνας ἔχει ἀ-
νάγκας.

ζ') Πόσοι οἱ μαθηταὶ ἐκάστης Σχολῆς, καὶ
τίς ἡ ἀναλογία αὐτῶν πρὸς τὸν πληθυσμὸν τῶν
ἡμετέρων ἐν τῷ τόπῳ, ἐνθα ἡ Σχολή, πόσοι
καὶ τίνες οἱ προκόπτοντες καὶ εὐδοκιμοῦντες,
πόσοι εὐποροὶ καὶ πόσοι ἄποροι, καὶ εἰ οὗτοι
ἐκ τῶν προκοπτόντων· τίνες παῖδες ἀπὸ τῆς
ἐξαετοῦς ἡλικίας καὶ ἄνω φοιτῶσιν εἰς τὰ Σχο-
λεῖα καὶ τίνες οὐ, καὶ διὰ τί.

Τὰς πληροφορίας ταύτας ἀπῆτει ὁ Σύλλογος
οὐκ ἀπ' εὐθείας παρὰ τοῦ λαοῦ, ἀλλὰ παρὰ
τῶν ἀρχιερέων, τῶν δημογεροντιῶν καὶ ἐφο-
ριῶν τῶν Σχολείων, πέμπων ἐγκυκλίους, ἐν αἷς
τὰ ἀγαθὰ τῆς παιδείας ἐξῆρε καὶ ὑπεδείκνυε
τὴν ἀπαραίτητον ἀνάγκην τῆς ἐκπαιδεύσεως
τοῦ λαοῦ καὶ τὰ μέσα, δι' ὧν δυνατόν διεγεί-
ραι τὴν φιλομάθειαν αὐτοῦ.

α' Ομολογουμένως, ἔγραψε πρὸς τοὺς ἀρχιε-
ρεῖς, οἱ ἀγῶνες αὐτοῦ (τοῦ Συλλόγου) φροῦδοὶ
καὶ ἀλυσιτελεῖς ἀποβήσονται, ἂν μὴ καὶ τῆς
ὑμετέρας τύχῃ προθύμου καὶ ἰσχυρᾶς συμπρά-
ξεως· διότι ὑμεῖς ἐστὲ οἱ πνευματικοὶ τοῦ λαοῦ
πατέρες, πρὸς ὑμᾶς πάντοτε καὶ δικαίως προ-
σέχει τὸν νοῦν, ὑμεῖς, ὅ,τι καὶ ἂν εἴπητε, γί-
νεται αἰσθητότερον τῇ ψυχῇ αὐτοῦ, ὑμεῖς τέ-
λος παρὰ τε τῶν θεῶν καὶ τῶν ἀνθρωπίνων
νόμων τὴν προστασίαν καὶ τὴν ἐπιμέλειαν τοῦ
λαοῦ ἐπιτετραμμένοι ἐστέ· ὥστε ὑμεῖς διὰ τῶν
πατρικῶν συμβουλῶν, προτροπῶν, ἐγκυκλίων
πρὸς τὸ ὑμέτερον ποιμνιον, διὰ τῶν ἱεροκηρύ-
κων καὶ ἱερέων ἐκάστης κώμης καὶ συνοικίας,
δύνασθε παντὸς ἄλλου κάλλιον κατορθῶσαι,
ἵνα εἰς τὴν συνείδησιν τοῦ λαοῦ εἰσχωρήσῃ
ὁπόσον ἀνάγκαία καὶ ἀπαραίτητός ἐστίν ἡ ἐκ-
παιδευσις αὐτοῦ, καὶ καταλάβῃ τὴν καρδίαν
αὐτοῦ ἅγιος ὑπὲρ τῆς παιδείας ζῆλος καὶ ἱερὸς
ἐνθουσιασμός.

» Καθ' ἡμᾶς δὲ οὐ μικρὸν συντελέσουσι καὶ
τὰ ἐξῆς μέσα· α') ἂν ἡ Ὑμ. Σεβασμιότης ὑπο-
χρεώσῃ ἐνθεν μὲν τοὺς ἱερεῖς ἐκάστης κωμο-
πόλεως καὶ συνοικίας, ἵνα καθ' ἐξαμηνίαν ἀνα-
γινώσκωσιν ἐν ταῖς Ἐκκλησίαις κατάλογον
τῶν παίδων, ὅσοι ἀπὸ τῆς ἐξαετοῦς ἡλικίας καὶ
ἄνω ὀφείλουσι φοιτᾶν εἰς τὰ Σχολεῖα, ἐνθεν
δὲ τὰς ἐφορίας, ἵνα ἐν καιρῷ τῶν ἐξετάσεων τῶν
δημοτικῶν Σχολείων ἀναγινώσκωσι κατάλογον
πλήρη τῶν παίδων τῆς χώρας, σημειούμεναι
τοὺς μὴ φοιτῶντας· καὶ β') ἂν ἐν ταῖς κεντρι-
κωτέραις πόλεσι τῶν ἐπαρχιῶν καὶ διαμερι-
σμάτων φιλεκπαιδευτικοὶ ἰδρυθῶσι Σύλλογοι
καὶ Ἀδελφότητες, σκοπὸν καὶ μέλημα ἔχοντες
τὴν προαγωγὴν καὶ ἐπίδοσιν τῆς δημοτικῆς
παιδείσεως καὶ τῶν ἐλληνικῶν γραμμάτων».

Διὰ τῶν ἐκακιδευτικῶν τούτων μεριμνῶν καὶ ἀσχολιῶν ὁ Φιλολογικὸς Σύλλογος ἐπέτυχε τοῦ σκοποῦ, ὃν προϋτίθετο, ὅτε τὴν τῆς ἐκπαιδεύσεως ἀνελάμβανε διεύθυνσιν, ἀποβλέπων εἰς τὴν συνένωσιν τῶν ἐκπαιδευτικῶν δυνάμεων καὶ μέσων ἐκάστης ἐπαρχίας, καὶ τῶν ἐνεργειῶν πασῶν ὁμοῦ τῶν τάξεων πρὸς ἐπίδοσιν τῆς ἐμφύτου τῷ ἡμετέρῳ ἔθνει φιλομαθείας καὶ διάδοσιν τῶν γραμμάτων. Πανταχοῦ ἐξηγέρθη ἡ φιλοτιμία, ὑπέξεκαύθη ὁ ζῆλος, ἐπερρώσθησαν αἱ ἐκπαιδευτικαὶ δυνάμεις, ἐξανεστήσαν τοῦ ληθάργου οἱ ὑπὸ μανδραγόρα καθεύδοντες, ἰδρύθησαν διδασκαλεῖα πρὸς μόρφωσιν διδασκάλων καὶ διδασκαλισσῶν, οἷα τὰ ἐν Κεστορατείῳ Ζωγράφειᾳ καὶ τὰ ἐν Φιλιππουπόλει Ζαρίφειᾳ, τὸ ἐν Κωνσταντινουπόλει Ζάππειον καὶ ἡ Παλλὰς· πολλαχοῦ δὲ Σχολεῖα νέα, τὰ δὲ ἀρχαῖα ἐβελτιώθησαν, ἐπεμφθησαν πολλαχόθεν τῷ Συλλόγῳ ἐκθέσεις περὶ τῆς ἐκπαιδευτικῆς καταστάσεως τῶν ἐπαρχιῶν, καὶ καθόλου εἰπεῖν ἐν ἐκάστη ἐπαρχίᾳ ἡ διανοητικὴ κίνησις διὰ συστάσεως ἐξεδηλώθη φιλεκπαιδευτικῶν Συλλόγων καὶ Ἀδελφοτήτων, ἐλευθέρως μὲν καὶ ἀνεξαρτήτως ἀπ' ἀλλήλων, ὡς ἐν ὁμοσπονδιακῇ πολιτείᾳ ἐνεργούντων, τοῦ αὐτοῦ δὲ πάντων στοχαζομένων σκοποῦ, τῆς καλλιεργείας τῶν ἐλληνικῶν γραμμάτων καὶ τῆς διαδόσεως τῆς ἐλληνικῆς παιδείας κατὰ τὰς Ἑλληνικὰς ἐπαρχίας τῆς ὀθωμανικῆς αὐτοκρατορίας. Πρὸς οὓς ὁ Φιλολογικὸς Σύλλογος αἰεὶ πατρικὴν καὶ φιλόστοργον ἔτεινε χεῖρα, ὑποστηρίζων αὐτοὺς, καὶ εἰς τὴν προαγωγὴν αὐτῶν πᾶσαν παρέχων προθύμως ἀρωγὴν, παραινῶν τὰ δέοντα καὶ ὑποδεικνύων τίσι μέσοις δύνανται τὴν φιλομάθειαν τοῦ λαοῦ ἐξεγείραι καὶ τὴν κατάστασιν τῶν Σχολείων βελτιώσαι.

α') Ἄν, ἔγραφεν αὐτοῖς μεταξὺ ἄλλων, ἕκαστος τῶν Συλλόγων μετὰ ζήλου καὶ προθυμίας διαβιβάξῃ εἰς τὰς δημογεροντίας τῶν κοινοτήτων καὶ εἰς τὰς ἐφορίας τῶν Σχολείων τῆς ἐπαρχίας αὐτοῦ ὅσα νομίζει συντελοῦντα εἰς τὴν προαγωγὴν τῶν Σχολείων, καὶ προνοῇ περὶ ἐξευρέσεως πόρων καὶ καλῆς αὐτῶν διαχειρίσεως.

β') Ἄν βλέπων, ὅτι πάντες οἱ Σύλλογοι πρὸς ἓνα καὶ τὸν αὐτὸν τείνουσι σκοπὸν, τὴν διάδοσιν τῶν γραμμάτων κατὰ τὰς ἡμετέρας χώρας, ἀδελφικὰς πρὸς αὐτοὺς συνάπτῃ σχέσεις, ἀνταλλάσσων τὰς ιδέας αὐτοῦ περὶ ἐκπαιδεύσεως καὶ πᾶσαν παρέχων αὐτοῖς συνδρομὴν καὶ ἀντίληψιν· διότι ὡς ἡ πολλαπλασία-

σις τῶν φωτοβόλων ἐστὶν καὶ ἡ συγκέντρωσις τοῦ ἐξ αὐτῶν ἐκπεμπομένου φωτὸς ὑπεραύξει τὴν αἴγλην καὶ θερμότητα, οὕτω καὶ ἡ πολλῶν Συλλόγων συνεργασία φαινοτάτην παράγει λάμψιν καὶ συναύγειαν πρὸς φωτισμὸν τοῦ ἔθνους».

Τοῦτ' αὐτὸ ἐποίει ὁ Σύλλογος καὶ ὑπὲρ τῆς προαγωγῆς ἐν ταῖς ἐπαρχίαις τῶν φιλολογικῶν καὶ ἀρχαιολογικῶν μελετῶν καὶ ἐπιστημονικῶν γνώσεων, παραινῶν καὶ ὑποδεικνύων τοῖς ἐπαρχιακοῖς Συλλόγοις τί χρὴ ποιεῖν.

α') «Μεριμνᾶν περὶ συστάσεως Μουσείου ἐπαρχιακοῦ, καὶ συλλέγειν ἐν αὐτῷ ὅσα ἐκ τῶν διαφόρων ἀρχαίων μνημείων ὑπόκεινται εἰς τὸν τῆς παντελοῦς καταστροφῆς κίνδυνον, ἢ ὅτε ἡ μετακόμισις ἀδύνατος, μεριμνᾶν περὶ τῆς διασώσεως καὶ διατηρήσεως καὶ ἱχνογραφῆσεως αὐτῶν.

β') Φροντίζειν περὶ πανομοιότυπου ἀντιγραφῆς τῶν ἐκάστοτε ἀνακαλυπτομένων ἐπιγραφῶν, καὶ ταύτας ἐν ἰδιαιτέρῳ καταγράφειν κώδικι.

γ') Ἀναζητεῖν χειρόγραφα ἀρχαῖα τε καὶ Βυζαντινὰ ἐν ταῖς τῶν Μονῶν καὶ ἄλλων μερῶν βιβλιοθήκαις, καὶ ταῦτα συλλέγειν ἢ ἀντιγράφειν.

δ') Συλλέγειν τὰ ζῶντα μνημεῖα ἐν τῇ γλώσσῃ τοῦ λαοῦ κατὰ τὸ περὶ τούτου ἐκδοθὲν ὑπὸ τοῦ Φιλολογικοῦ Συλλόγου πρόγραμμα.

ε') Συνάγειν γεωγραφικὴν ὕλην ἀρχαίαν τε καὶ νέαν, ὅπως πολλὰ τῶν ἡμετέρων χωρῶν ἀπορούμενα ἢ καὶ ὅλως ἀγνοούμενα διευκρινηθῶσι.

ς') Ποιεῖσθαι ἐρεῦνας γεωλογικὰς καὶ φυσιογραφικὰς, ἐξ ὧν μεγάλη ἡ ἐπιστημονικὴ ὠφέλεια».

Ὁ Σύλλογος οὐ μόνον συμβουλάς καὶ παραγγελίας ἔπεμπε τοῖς ἐπαρχιακοῖς Συλλόγοις, ἀλλὰ καὶ τὸ παράδειγμα ἐδίδου αὐτοῖς, ὡς μαρτυροῦσι τὰ ὑπὸ Χρηστάκη Ζωγράφου καὶ Εὐγενίου Ξηροποταμίνου ἀγωνοθετήματα ἱστορικῆς καὶ ἀρχαιολογικῆς καὶ ἐθνογραφικῆς περιγραφῆς τῶν χωρῶν τῆς Εὐρωπαϊκῆς Τουρκίας, καὶ τὸ ὑπὸ τοῦ Ν. Συμβουλίδου περιγραφῆς τοῦ Πόντου, καὶ τὸ ἕτερον τοῦ Χρ. Ζωγράφου πρὸς συλλογὴν τῶν ζώντων μνημείων ἐν τῇ γλώσσῃ τοῦ λαοῦ, βραβευομένων κατ' ἔτος τῶν ἀξιωτέρων συλλογέων, τῶν δὲ συλλογῶν καταχωριζομένων ἐν τῷ περιοδικῷ τοῦ Συλλόγου.

Ὁ λαός, εἴπερ τις καὶ ἄλλος, αἰσθάνεται ὀρμεμφύτως τῆς οἰκειότητος καὶ συγγενείας,

ἣν ἔχει ὁ ἐθνικὸς αὐτοῦ χαρακτήρ πρὸς τὸν τῆς χώρας, καὶ ταύτην τὴν συγγένειαν πολλάκις καὶ ἐν τοῖς ἔργοις αὐτοῦ ἐκδήλοι. Διὸ πολλὰ παραμύθια αὐτοῦ, πολλαὶ λέξεις καὶ ἐκφράσεις εἰσὶν ἀπαύγασμα καὶ ἀποτύπωμα τῶν φυσικῶν χαρακτήρων καὶ τῆς φυσιογνωμίας τῆς χώρας, ἐν ἣ οἰκεῖ. Ἐντεῦθεν ἡ μεγάλη σπουδαιότης, ἣν ἔχουσιν αἱ συλλογαὶ τῶν ζώντων μνημείων ἐν τῇ γλώσσῃ τοῦ λαοῦ, γιγνόμεναι ὑπὸ ἐγχωρίων λογίων γινωσκόντων, τὸ δὴ λεγόμενον, πάντα τὰ κατατόπια καὶ δυναμένων διὰ τῆς αὐτοψίας πολλὰ λύσαι ἄπορα.

Ὁ δὲ Σύλλογος τὴν σύμπραξιν μάλιστα ἐπεζήτησε τῆς μεσαίας τάξεως, ἥτις τὸ πλεῖστον ἀπαρτίζει τοῦ κοινοῦ, τοῦ δημοσίου· διότι ἀπὸ τοῦ πρώτου ἔτους ἠθέλησε προσιτὸς γενέσθαι τῷ κοινῷ, ψηφισάμενος, ἵνα τὴν ἐπέτειον τῆς ιδρύσεως αὐτοῦ ἐορτὴν τελῇ δημοσίᾳ, μάρτυρα καὶ δικαστὴν λαμβάνων κατ' ἔτος τὸ δημόσιον. Κατὰ δὲ τὸ δεύτερον ἔτος εἰς στενωτέρας ἦλθε πρὸς αὐτὸ σχέσεις, ψηφισάμενος, ἵνα χάριν αὐτοῦ πολλὰς καὶ ποικίλας ποιῇται δημοσίας διαλέξεις, φιλολογικὰς, ἀρχαιολογικὰς, ιστορικὰς, ἐθνογραφικὰς, γεωγραφικὰς, γλωσσολογικὰς, καλλιτεχνικὰς, ἐκπαιδευτικὰς, φυσικὰς, χημικὰς, φυσιολογικὰς, ἀνθρωπολογικὰς καὶ λοιπὰς.

Ἐκ τούτων ὁ Σύλλογος ταχέως ἐγένετο γνωστὸς τῷ κοινῷ καὶ προσφιλέως, αἱ δὲ ἐνέργειαι αὐτοῦ ἐναργέστεραι καὶ λαμπρότεραι κατεφαίνοντο ἐκάστοτε ἐν ταῖς ἐνορίαις τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἐν αἷς φιλεκπαιδευτικοὶ ιδρύοντο Σύλλογοι καὶ Ἀδελφότητες, καὶ μέλη τοῦ Συλλόγου προσεκαλοῦντο, ὅπως δημοσίας ποιῶνται διαλέξεις. Ἐκ δὲ τῆς Κωνσταντινουπόλεως αἱ δημόσιαι διαλέξεις διεδόθησαν εἰς τὰς ἐπαρχίας, καὶ συνετέλεσαν οὐ μικρὸν εἰς τὴν διάδοσιν ποικίλων καὶ ὠφελίμων γνώσεων καὶ εἰς τὴν ἐπαύξησιν τῆς ἐμφύτου τῷ Ἑλληνι φιλομαθείας· ὁ δὲ Σύλλογος ἐν παντί, συνωδὰ τῇ ἀρχῇ αὐτοῦ, θηρεύων τὴν συνένωσιν καὶ συναύγειαν, προὔτεινε τοῖς τε ἐν Κωνσταντινουπόλει φιλεκπαιδευτικοῖς Συλλόγοις καὶ Ἀδελφότησι καὶ τοῖς ἐν ταῖς ἐπαρχίαις πέμπειν αὐτῷ περιλήψεις τῶν γιγνομένων ἐν αὐτοῖς δημοσίων διαλέξεων, ὅπως καταχωρίζομεναι ἐν τῷ περιοδικῷ αὐτοῦ, ἐν ὅλον ἀπαρτίζωσι συναφές, μαρτυροῦν τὴν πνευματικὴν τοῦ ἡμετέρου ἔθνους κίνησιν καὶ προκοπὴν.

Ἐκ τοιούτων ἀρχῶν ὀρμώμενος ἐξέδωκε καὶ τὴν παρὰ πόδας ἐγκύκλιον καὶ ἀπέστειλεν αὐτὴν πρὸς τοὺς ἐφόρους καὶ γυμνασιάρχας

τῶν ἀπανταχοῦ ἐλληνικῶν γυμνασίων καὶ πρὸς τὰς διευθύνσεις τῶν ἀνωτέρων παρθεναγωγείων, ὅπως στενωτέρον συνδεθῶσι καὶ ἀνακοινῶνται τὰ ἔργα αὐτῶν πρὸς προαγωγὴν τῆς μέσης παιδεύσεως τοῦ ἡμετέρου ἔθνους.

ΑΡΙΘΜ. { Πρωτ. 1738.
{ Διεκπ. 865.

Περὶ τοῦ ἐκπαιδευτικοῦ συνδέσμου τῶν γυμνασίων καὶ τῶν ἀνωτέρων παρθεναγωγείων τοῦ ἡμετέρου ἔθνους πρὸς ἐρίσχυσιν καὶ βελτίωσιν τῆς μέσης ἐκπαιδεύσεως ἀμφοτέρων τῶν φύλων.

«τοὺς γε νῦν πρωτεύοντας μιμούμενοι, καὶ τούτοις τὰ αὐτὰ ἐπιτηδεύοντες, ὁμοίως μὲν τοῖς αὐτοῖς χρώμενοι, οὐδὲν ἂν χείρους ἐκείνων εἶεν, εἰ δ' ἐπιμελέστερον, καὶ βελτίους.»

(Ξενοφῶν.)

§ α'.

Ἡ μέση ἡ γυμνασιακὴ ἐκπαίδευσις ἐν τῇ Ἑσπερίᾳ Εὐρώπῃ, ὅπως εἰς τὸ ὠρισμένον αὐτῇ τέρμα ἀφίχθῃ, ἐννέα τοῦλάχιστον ἢ δέκα χρήζει ἐτῶν, παρ' ἡμῖν δὲ ἐπτὰ ὠρίσθησαν αὐτῇ ἔτη, τρία ἐν τῇ ἐλληνικῇ σχολῇ, καὶ τέσσαρα ἐν τῷ γυμνασίῳ· κατ' ἐξάίρεσιν δὲ ἔστιν ὅπου τὸ γυμνάσιον, ὡς ἡ Μεγάλη τοῦ Γένους Σχολὴ καὶ ἡ ἐν Χάλκῃ, ἔχει πέντε τάξεις. Ἔτι δ' ἐλάσσων ὠρίσθη χρόνος τῇ μέσῃ ἐκπαιδεύσει τῶν θηλέων· διότι τὸ Ἀρσάκειον, τὸ πρότυπον τῆς ἀνωτέρας γυναικείας παιδεύσεως, ἐν ἐπτὰ ἔτεσι περιλαμβάνει τὰ μαθήματα τῆς πρώτης, τῆς μέσης ἐκπαιδεύσεως καὶ τὰ τοῦ διδασκαλείου· εὐρύτερος ὁμῶς ἔστιν ὁ χρόνος ἐν τοῖς δυσὶν ἀνωτέροις παρθεναγωγείοις τῆς ἡμετέρας πόλεως, ἔχουσι τέσσαρας τάξεις σχολειακὰς καὶ πέντε γυμνασιακὰς· ἦσαν δ' ἂν τέλεια καὶ πρότυπα παρ' ἡμῖν τῆς μέσης γυναικείας παιδεύσεως, εἰ ἀπὸ τοῦ γυμνασίου ἐχώριζον τὸ διδασκαλεῖον, ἰδίως ιδρύοντα τάξεις πρὸς κατάρτισμόν διδασκάλων τῆς πρώτης καὶ μέσης θηλείας ἐκπαιδεύσεως· διότι ἕτερον ἐχάτερον, ἢ δὲ συγχώνευσιν αὐτῶν σύγχυσις οὐσα οὐδὲν ἀγαθὸν φέρει ἀποτελεσμα.

Ἄξιον δὲ ἀπορίας, διὰ τί, ἐξ οὗ τὰ ἡμέτερα γυμνάσια ἰδρυνται, οὐδεμία οὐδέποτε ἐγένετο σκέψις περὶ τοῦ ὀρισθέντος χρόνου τῇ μέσῃ ἐκπαιδεύσει, ὅς ἀνεπαρκὴς ὢν ἡ κυριώ-

τέρα ἐστὶν αἰτία τῆς ἐλλείψεως πολλῶν μαθημάτων ἐν τοῖς ἡμετέροις γυμνασίοις καὶ τῆς ἀνεπαρκoῦς διδασκαλίας τῶν ὑπαρχόντων καὶ διδασκομένων.

§ β'.

Καὶ περὶ μὲν τῆς διορθώσεως τῶν ἐλλείψεων τούτων ὁ Φιλολογικὸς Σύλλογος λόγον ποιήσεται ἐν τῷ ὅσον οὐπὼ ἐκδοθησομένῳ προγράμματι περὶ συντάξεως ὁδηγοῦ τῆς μέσης ἐκπαιδεύσεως ἀμφοτέρων τῶν φύλων διὰ τὸν Βουρσιναιὸν ἀγῶνα· νῦν δὲ περὶ ἄλλου τινὸς πρόκειται λόγος, οὗ ἡ ἔλλειψις καθίστησι τὰ ἡμέτερα γυμνάσια ἀδρανῆ, μεμονωμένα καὶ ὅλως ἄσχετα πρὸς ἄλληλα, ἐν δὲ τοῖς γυμνασίοις τῆς Γερμανίας ὑπάρχον ἐμφυστᾷ αὐτοῖς ζωοποιὸν πνεῦμα καὶ συντελεῖ λίαν εἰς τὴν ἐκπαιδευτικὴν αὐτῶν ἔνωσιν καὶ ἐνέργειαν καὶ εἰς τὴν εὐδοκίμησιν καὶ πρόοδον αὐτῶν· ἐξ αὐτοῦ ἀρύεται δύναμιν καὶ ἡ κίνησις τῶν περιοδικῶν συνεδρίων τῶν διδασκάλων. Ἔστι δὲ τοῦδε.

Ἐν τῇ ἐνάρξει τῶν μαθημάτων ἐκάστου σχολικοῦ ἔτους ἐν πᾶσι τοῖς γυμνασίοις τῆς Γερμανίας, ὁ διευθυντὴς ἢ ἄλλος τις καθηγητὴς, ὑπὸ τοῦ καθηγητικοῦ Συλλόγου ὀριζόμενος, σπουδαίαν ἀναγινώσκει διατριβὴν φιλολογικὴν ἢ ἀρχαιολογικὴν, ἢ ἱστορικὴν, ἢ παιδαγωγικὴν, ἢ οἷαςδὴποτε ἄλλης ἐπιστημονικῆς ὑποθέσεως, ἥτις ἐν ἰδίῳ φυλλαδίῳ, σὺν τῇ ἐκθέσει τῆς ἐκπαιδευτικῆς καὶ οἰκονομικῆς καταστάσεως τοῦ λήξαντος ἔτους καὶ τῷ προγράμματι τοῦ ἤδη ἀρχομένου συνεκδίδεται· ἐν τοῖς φυλλαδίοις τούτοις, ὡς ἐν κατόπτρῳ, καταφαίνεται ἡ κατάστασις τῶν καθιδρυμάτων τῆς μέσης ἐκπαιδεύσεως, τίνα τὰ ἐλλειπῆ καὶ διορθώσεως χρῆζοντα, τίνα μέσα προτείνονται πρὸς βελτίωσιν τῆς μέσης ἐκπαιδεύσεως καὶ τῶν διδακτικῶν αὐτῆς μεθόδων, καὶ τίνα παιδαγωγικὰ ζητήματα ἐν τῇ ἡμερησίᾳ οὕτως εἰπεῖν εἰσι διατάξει. Ὁ διευθυντὴς τῆς «Διεθνοῦς Ἐπιθεωρήσεως τῆς Ἐκπαιδεύσεως» Dreyfus Brisac δημοσιεύει ἄρθρον περὶ τῶν προγραμμάτων τῶν γυμνασίων καὶ τῶν πραγματικῶν σχολῶν τῆς Γερμανίας, ἐν ᾧ προοιμιαζόμενος λέγει, «οἱ διευθύνται τῶν γυμνασίων καὶ τῶν πραγματικῶν σχολῶν κατ' ἔτος δημοσιεύουσι προγράμματα ἄξια πολλῆς προσοχῆς καὶ μελέτης· ἐν αὐτοῖς εὐρίσκει τις πᾶσαν πληροφορίαν περὶ τῶν βιβλίων, τῶν τάξεων κατὰ τὴν σχολικὴν ἐξαμηνίαν, τῶν φοιτῶντων μαθητῶν καὶ κατάλογον τῶν μετ' ἐπιτυχίας ἐξετα-

σθέντων καὶ λαβόντων ἀπολυτήριον· ἐκ τῶν αὐθεντικῶν δὲ τούτων πηγῶν ὁδηγούμενος δύναται τις εὐκόλως ἐν ἀπογραφικοῖς πίναξι παραβαλεῖν τὸ πλῆθος τῶν φοιτῶντων μαθητῶν εἰς τὰ γυμνάσια καὶ εἰς τὰς πραγματικὰς σχολὰς καὶ ὀρίσαι τὸν ἀριθμὸν τῶν διερχομένων ὅλον τὸν κύκλον τῶν ἐννεαετῶν σπουδῶν ἐν τοῖς γυμνασίοις καὶ ἐν ταῖς πραγματικαῖς σχολαῖς τῆς πρώτης τάξεως· τὰ προγράμματα ἐνέχουσι καὶ ἄλλα τινὰ ἥττονος λόγου ἄξια, οἷον μεταθέσεις τῶν διδασκόντων, ἐθνικὰς ἐορτάς ἐν τῇ σχολῇ πανηγυριζόμενας, ἐπισκέψεις διασῆμων ἀνδρῶν, προσκλήσεις διὰ τὴν βιβλιοθήκην καὶ τὰς συλλογὰς, δωρεὰς παντοειδεῖς κτλ., ἐνὶ λόγῳ τὰ προγράμματα εἰσι τὰ χρονικὰ τῶν γυμνασίων».

Καὶ πάντα μὲν ταῦτά εἰσι λίαν διδακτικὰ κατὰ τὴν ἡμετέραν ὁμῶς γνώμην τὸ πρῶτον καὶ κύριον πλεονέκτημα τῶν προγραμμάτων τούτων, ὅπερ τὴν ἀξίαν αὐτῶν ἀπεργάζεται καὶ τὴν ἀληθῆ καὶ σπουδαίαν πρωτοτυπίαν, εἰσὶν αἱ συνεκδιδόμεναι διατριβαί, αἵτινες ἔργον τοῦ διευθυντοῦ ἢ καθηγητοῦ τινος πραγματεύονται περὶ ἱστορικοῦ τινος προβλήματος ἢ γραμματικοῦ ζητήματος, ἢ φιλοσοφικοῦ θέματος, ἢ ἐπιστημονικῆς τινος ἢ γραμματολογικῆς συζητήσεως· τὰ μικρὰ ταῦτα πονήματα, οὐκ εὐκαταφρόνητον φέροντα εἰς τὸ μέσον ἀριθμὸν πραγμάτων καὶ ἰδεῶν, ἀρκοῦσι πρὸς ἀπόδειξιν, ὅτι οἱ καθηγηταὶ τοῦ γυμνασίου καὶ τῆς πραγματικῆς σχολῆς οὐκ εἰσὶν ἀλλότριοι τῆς ἐπιστημονικῆς κινήσεως, ἀλλὰ τούναντίον παράγοντες αὐτῆς, ἀγωνιζόμενοι τὴν ἑαυτῶν συμβολὴν παρασχεῖν τῷ διανοητικῷ θησαυρῷ τῆς χώρας.

Ὁ Dreyfus-Brisac διελθὼν τὴν συλλογὴν τῶν διατριβῶν τοῦ 1880 παρέρχεται μὲν τὰς ἄλλας δι' ἔλλειψιν χώρου, συνοψίζει δὲ μόνον τριάκοντα περίπου ἀφορώσας εἰς ἐκπαιδευτικὰ ζητήματα· τούτων τελευταίαν ἀναφέρει τὴν τοῦ Ἐρνεστίου Friese, καθηγητοῦ τοῦ ἐν Βερολίῳ βασιλικοῦ γαλλικοῦ Κολλεγίου, περὶ τῆς μέσης ἐκπαιδεύσεως ἐν Γαλλίᾳ· ὁ Friese πολλὰ εὐρίσκει τὰ ἐπιλήψιμα, μάλιστα δὲ πάντων κατακρίνει τὸν γενικὸν διαγωνισμόν, θεωρῶν αὐτὸν νοσηρὰν ἐπίδειξιν, ὁλεθρὸν τῆς ἐκπαιδεύσεως, μεγίστου κακοῦ πρόξενον τῇ γαλλικῇ νεότητι.

§ γ'.

Τὰς διατριβάς ταύτας σὺν ταῖς ἐκθέσεσι τὰ γυμνάσια ἀνταλλάσσουσι πρὸς ἄλληλα· οὕτω

δὲ ἡ φιλοτιμία καὶ ἡ ἀμιλλα αὐτῶν ὑπεκκαίονται, ἐκάστου προθυμουμένου ἀναπληροῦν τὰς αὐτοῦ ἐλλείψεις καὶ βαίνειν ἐπὶ τὰ πρόσω· «ἀγαθὴ ἡ ἔρις αὕτη» εἶπε καὶ ὁ Ἡσίοδος.

Οὐ μόνον δὲ τὰ γυμνάσια τῶν ἀρρένων, ἀλλὰ καὶ τὰ ἀνώτερα ἐκπαιδευτήρια τῶν θηλέων τὰ αὐτὰ πράττουσι μετὰ μεγάλης προθυμίας καὶ εὐδοκιμήσεως· ἐκατὸν δὲ καὶ πεντήκοντα ἀνώτερα παρθεναγωγεῖα ἀνταλλάσσουν κατ' ἔτος πρὸς ἄλληλα διὰ τοῦ ἐν Λειψίᾳ βιβλιοπώλου Franz Wagner τὰς σχολικὰς αὐτῶν ἐκθέσεις ἢ προγράμματα, ἐν οἷς σὺν τῇ ἀπαραιτήτῃ ἐπιστημονικῇ διατριβῇ περιλαμβάνονται, ὡς ἐν τοῖς τῶν γυμνασίων, τὰ χρονικὰ τῆς σχολῆς καὶ λεπτομερεῖς πληροφορίες περὶ τῶν ἔργων ἐκάστης τάξεως κατὰ τὸ λήξαν σχολικὸν ἔτος κτλ.

Χάριν τοῦ ἐπιστημονικοῦ τούτου συνδέσμου οὐδὲν γυμνάσιον ἐν Γερμανίᾳ, οὐδεμίαν πραγματικὴν σχολήν, οὐδὲν ἀνώτερον παρθεναγωγεῖον κατατρίβει τὸν χρόνον αὐτοῦ μεμονωμένον, ξένον καὶ ἄσχετον τοῖς ἄλλοις· οὐδεὶς διευθυντὴς μένει ἀργὸς καὶ ἀδιάφορος, καὶ οἶονεὶ ζωοφυτῶν, ἀλλὰ πάντες ἐργηγοροῦσι καὶ ἀγωνίζονται ὑπὲρ βελτιώσεως καὶ προόδου τῆς γυμνασιακῆς παιδείας.

§ δ'.

Τί δὲ παρ' ἡμῖν; Τί πράττουσι τὰ ἐκπαιδευτήρια ἐκεῖνα, ἃ καλοῦνται γυμνάσια ἢ διδάσκουσι γυμνασιακὰ μαθήματα; εἰσὶ δὲ οὐκ ὀλίγα καὶ πολλαχού διεσπαρμένα· οἷον, ἐκτὸς τῶν ἐν Ἑλλάδι τριάκοντα καὶ πέντε, ἡ Μεγάλη τοῦ Γένους Σχολή, ἡ ἐν Χάλκῃ ἑλληνικὴ ἐμπορικὴ Σχολή, τὸ ἑλληνικὸν Λύκειον Χατζηχρήστου, τὸ Ἐκπαιδευτήριον Βασματζίδου, τὸ Γυμνάσιον Ἀδριανουπόλεως, τὰ ἐν Φιλιππουπόλει Ζαρίφεια Διδασκαλεῖα, τὸ Γυμνάσιον Θεσσαλονίκης καὶ τὸ Διδασκαλεῖον αὐτῆς, τὸ Γυμνάσιον Σερρών καὶ τὸ ἐν τῇ πόλει ταύτῃ Διδασκαλεῖον Μαρούλη, τὸ Γυμνάσιον Μοναστηρίου, τὸ τῶν Ἰωαννίνων, τὰ ἐν Κεστορατείῳ Ζωγράφεια Διδασκαλεῖα, τὰ Γυμνάσια Καίρου, Ἀλεξανδρείας, Κύπρου, Κρήτης, Σάμου, Χίου, Μιτυλήνης, Κυδωνίων, Σμύρνης, καὶ τὰ ἐν αὐτῇ ἰδιωτικὰ ἐκπαιδευτήρια τοῦ Ἀρώνη, Γρηγοριαδῶν καὶ Καπλανίδου, τὰ τῆς Καισαρείας, Τραπεζοῦντος, Ὁδησσοῦ, τὸ ἐν Βραίλᾳ Ἐκπαιδευτήριον Χρυσοχοίδου, τὰ ἐν Γαλαζίῳ Βενιέρη καὶ Τέτση, τὰ ἐν Βιέννῃ, Τεργέστη, Μασσαλίᾳ, Λονδίῳ

ἑλληνικὰ ἐκπαιδευτήρια· περὶ τοῦ ἐν Παρισίοις οὐδὲν λέγομεν, διότι οὐπω κατηρτίσθη, καίπερ τοσούτων εὐπόρων ἑλληνικῶν οἰκογενειῶν διαμενουσῶν ἐν τῇ πρωτεύουσῃ τῆς Γαλλίας, καίπερ δυνάμενον τοῦτο χρησιμεύειν ὡς κέντρον πρὸς διάδοσιν τῆς ἡμετέρας προφορᾶς καὶ ἀναγέννησιν τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης ὡς ζωῆς ἐν τῇ Ἑσπερίᾳ Εὐρώπῃ, ἐνθα πέντε καὶ ἕξ ἔτη διδάσκεται ἐν τοῖς Λυκείοις καὶ Γυμνασίοις δι' ἀθλίας προφορᾶς ὡς γλώσσα νεκρά.

Ταῦτα λοιπὸν τὰ καθιδρύματα τῆς μέσης ἐκπαιδεύσεως, ὡς καὶ τὰ ἀνώτερα παρθεναγωγεῖα τῶν κυριωτέρων πόλεων τὰ χορηγοῦντα τὴν μέσην ἐκπαίδευσιν τῇ θηλείᾳ νεότητι, τίνα σχέσιν ἔχουσι πρὸς ἄλληλα; φιλοτιμοῦνται ἄρ' γε ἀνταλλάσσειν τὰ ἑαυτῶν προγράμματα καὶ ἀμιλλᾶσθαι περὶ τῶν πρωτείων, ὡς ἐγένετο κατὰ τὰς ἀρχὰς τῆς ἐνεστώσης ἐκατονταετηρίδος, τῆς Μεγάλης Σχολῆς τοῦ Γένους, τῆς ἐν Βουκουρεστίῳ καὶ τῆς ἐν Ἰασιῳ, τῆς ἐν Ὁδησσῷ, τῆς ἐν Χίῳ καὶ τῆς ἐν Κυδωνίαις, τῆς ἐν Σμύρνῃ Εὐαγγελικῆς, τῆς ἐν Ἀμπελακίοις καὶ τῆς ἐν Ἰωαννίνοις Ζωσιμαίας Σχολῆς ἀμιλλωμένων πρὸς ἀλλήλας καὶ φιλοτιμουμένων προεξάχειν τῶν ἄλλων καὶ προπορεύεσθαι; διότι οὗτός ἐστιν ὁ ἀρμοδιώτατος τρόπος εἰς προκοπὴν καὶ πρόοδον· ἡ προαγωγή τῶν ἐκπαιδευτηρίων τότε ἀποβαίνει ἀσφαλὴς καὶ ἀκράδαντος, ὅταν μὴ ἐπιβάλληται, ἀλλ' ἐκ τῶν σπλάγγων αὐτῶν προέρχεται, ἐκ τῶν διευθυντῶν καὶ καθηγητῶν αὐτῶν. Ἀλλὰ νῦν λυπηρὸν μὲν ἐστὶν εἰπεῖν, ἀληθὲς ὅμως, τὰ ἡμέτερα ἐκπαιδευτήρια τῆς μέσης ἐκπαιδεύσεως ἀμφοτέρων τῶν φύλων οὐδεμίαν ἔχουσι πρὸς ἄλληλα σχέσιν, οὐδὲν ἀνταλλάσσουν, οὐδεμίαν ἀμιλλα κατέχει αὐτὰ καὶ φιλοτιμία παραβάλλειν τὰ ἑαυτῶν, ἀνευρίσκειν τὰς ἐλλείψεις αὐτῶν καὶ διορθοῦν αὐτάς, ὅπως μὴ τῶν ἄλλων ὑπολείπωνται· διάγουσι πρὸς ἄλληλα οὕτως, πλὴν ὀλίγων ἐξαιρέσεων, ὡς εἰ ἦσαν ὅλως ξένα μηδ' ἐξεπαίδευσεν τὴν νεότητα τοῦ αὐτοῦ ἔθνους, καθὰ πάλαι ποτὲ ἔζων καθ' Ὅμηρον οἱ Κύκλωπες, ὅλως ἀκροινῶντο πρὸς ἀλλήλους.

Θεμιστεύει δὲ ἕκαστος παίδων ἢδ' ἀλόγων, οὐδ' ἀλλήλων ἀλέγουσιν.

Διὰ τοῦτο πλὴν τῆς Μεγάλης τοῦ Γένους Σχολῆς, τῆς ἐν Χάλκῃ Ἑλληνοεμπορικῆς, τῆς ἐν Σμύρνῃ Εὐαγγελικῆς, τοῦ ἐν Ἀθήναις Ἑλληνικοῦ Ἐκπαιδευτηρίου Δήμιτσα καὶ εἰτινος ἐτέρου, οὐδεὶς γυμνασιάρχης ἢ καθηγητῆς τῶν

ἄλλων γυμνασίων ἀναγινώσκει ἐν τῇ ἐνάρξει τῶν μαθημάτων σπουδαίαν τινὰ ἐπιστημονικὴν πραγματείαν καὶ δημοσιεύων αὐτὴν σὺν τῇ ἐκθέσει τῶν πεπραγμένων κατὰ τὸ λήξαν σχολικὸν ἔτος καὶ σὺν τῷ προγράμματι τῶν μαθημάτων τοῦ ἀρχομένου ἀνταλλάσσει πρὸς ἄλλας ἄλλων γυμνασίων, ἀλλ' ὁ πᾶς ζήλος καὶ ἡ μόνη φροντίς τῶν πλείστων περιορίζονται εἰς τὴν μετὰ στόμφου στερεότυπον ἀγγελίαν, ὅτι αἱ ἐξετάσεις ἐγένοντο λαμπραί, οἱ δὲ μαθηταὶ διέπρεψαν ἐπὶ πᾶσι καὶ ἐκίνησαν τὸν θαυμασμὸν πάντων τῶν παρεστώτων, οἵτινες ἀπεχώρησαν φέροντες χρηστοτάτας περὶ τοῦ μέλλοντος ἐλπίδας. Ἡ μέση, ὁμῶς ἐκπαίδευσις μαραίνεται, φθίνει καὶ οὐδὲν πρὸς τὰ πρόσω ποιεῖ βῆμα.

Τί δ' ἂν ἐγίνετο, εἰ τὰ γυμνάσια καὶ οἱ γυμνασιάρχαι αὐτῶν καὶ καθηγηταὶ ἡμιλλῶντο πρὸς ἀλλήλους; πόσας δὲ οὐκ ἂν εἵχομεν ἐκατοντάδας ἢ καὶ χιλιάδας τινὰς σπουδαίων ἐκπαιδευτικῶν ἢ ἄλλων ἐπιστημονικῶν διατριβῶν, ἢ τίς κίνησις καὶ πρόοδος οὐκ ἂν ἐγίνετο εἰς τὴν μέσσην ἐκπαίδευσιν, εἰ ἀπὸ τῆς συστάσεως τῶν ἡμετέρων γυμνασίων ἐπεκράτει, ὡς ἐν Γερμανίᾳ, τὸ καλὸν ἔθος, ἵνα κατ' ἔτος ἐν τῇ ἐνάρξει τῶν μαθημάτων ἐκάστου γυμνασίου ἀνεγινώσκετο ἐπιστημονικὴ τις διατριβὴ καὶ συνεξετυποῦτο σὺν ταῖς ἐτησίαις ἐκθέσεσι καὶ προγράμμασι, καὶ ἀμοιβαίᾳ ἐγίνετο τῶν διατριβῶν τούτων ἀνταλλαγή; Τίς ἀρνηθήσεται τὰ ἐκ τῆς ἀνταλλαγῆς ταύτης πολλὰ καὶ μεγάλα ἀγαθὰ, τὴν ἀποκάλυψιν τῶν κακῶς ἐχόντων καὶ διόρθωσιν αὐτῶν, τὴν βελτίωσιν τῶν διδακτικῶν μεθόδων καὶ διδακτικῶν βιβλίων, τὴν ἁμιλλαν τῶν γυμνασίων καὶ καθηγητῶν καὶ τὴν ὑπέκκασιν τοῦ ζήλου αὐτῶν, οὐ μὴν δ' ἀλλὰ καὶ τὴν συμπαγῇ ἔνωσιν καὶ τὸν στενὸν αὐτῶν σύνδεσμον;

§ ε'.

Ὁ Φιλολογικὸς Σύλλογος φρονῶν, ὅτι, εἴπερ τι καὶ ἄλλο, τὸ μέσον τοῦτο συντελέσει εἰς τὴν θεραπείαν τῶν κακῶς ἐχόντων καὶ εἰς τὴν βελτίωσιν καὶ προαγωγὴν τῆς μέσης ἐκπαίδευσως, προσκαλεῖ τὰς ἐφορίας, τοὺς γυμνασιάρχας, τὰς διευθυντρίας καὶ τοὺς καθηγητικοὺς συλλόγους τῶν γυμνασίων καὶ τῶν ἀνωτέρων παρθεναγωγείων, ἵνα μελετήσωσι τὰ περὶ τούτου τοῦ ἐκπαιδευτικοῦ μέσου, καί, ἂν ἐγκρίνωσι τὴν εἰσαγωγὴν αὐτοῦ ὡς καλὴν καὶ λυσιτελεῖ, δηλώσωσι τῷ Συλλόγῳ, ὅτι τοῦτο ἀπὸ τοῦ

Σεπτεμβρίου τοῦ 1885 γενήσεται θεσμὸς ἐν τοῖς γυμνασίοις καὶ τοῖς ἀνωτέροις παρθεναγωγείοις ὑποχρεωτικὸς καὶ ἀπαράβατος, διακελευόμενος ἐκάστῳ αὐτῶν, ἵνα ἐν τῇ ἐνάρξει τῶν μαθημάτων κατ' ἔτος ἀναγινώσκηται παρὰ τοῦ γυμνασιάρχου ἢ τῆς διευθυντρίας ἢ ἄλλου τινὸς καθηγητοῦ σπουδαία ἐπιστημονικὴ διατριβὴ καὶ δημοσιευομένη σὺν ταῖς ἐκθέσεσι καὶ προγράμμασιν ἀνταλλάσσεται πρὸς τὰς τῶν ἄλλων.

Οἰκοθεν ἐννοεῖται, ὅτι διατριβαὶ πολιτικὰ πραγματευόμεναι θέματα ἢ σκανδαλώδη θρησκευτικὰ ζητήματα αὐστηρῶς ἀπαγορευθήσονται, οὐδ' ἐπιτραπήσεται ἡ ἐκτύπωσις αὐτῶν σὺν ταῖς ἐκθέσεσι καὶ προγράμμασι.

Τὰ γυμνάσια καὶ τὰ ἀνώτερα παρθεναγωγεία πρὸς εὐκολίαν αὐτῶν καὶ ὁδηγίαν δύνανται διὰ τοῦ ἐν Λειψίᾳ βιβλιοπώλου Franz Wagner προσκτήσασθαι συλλογὰς ἐτῶν τινῶν τῶν ἐπιστημονικῶν διατριβῶν τῶν γυμνασίων καὶ τῶν ἀνωτέρων παρθεναγωγείων τῆς Γερμανίας, ὡς καὶ τὰς ἐκθέσεις τῆς Μεγάλης τοῦ Γένους Σχολῆς καὶ ἄλλων, διὰ τινος τῶν ἐνταῦθα βιβλιοπωλῶν.

Ὁ Φιλολογικὸς Σύλλογος ἀναλαμβάνει γενέσθαι κέντρον τῶν ἐτησίων ἀνταλλαγῶν καὶ ἀποστολῶν τῶν διατριβῶν καὶ ἐκθέσεων μὴ μόνον τῶν γυμνασίων, ἀλλὰ καὶ τῶν ἀνωτέρων καθιδρυμάτων τῶν θηλέων, ἀφ' οὗ ὁ ἐν Κωνσταντινουπόλει ὑπὲρ τῆς γυναικείας παιδείας Σύλλογος ἐξέλιπεν, ὃς ἡδύνατο χρησιμεύειν ὡς κέντρον αὐτῶν.

Πρὸς δὲ τούτοις ὁ Φιλολογικὸς Σύλλογος ἀναλαμβάνει ποιεῖν κατ' ἔτος περίληψιν τῶν διατριβῶν καὶ ταύτην δημοσιεύειν διὰ τῶν ἐφημερίδων καὶ ἐν τῷ Περιοδικῷ αὐτοῦ, τοῦ δὲ χρόνου προϊόντος καὶ βραβεύειν τὰς ἀρίστας κρινόμενας.

Τοιαῦται αἱ ἐπαγγελίαι καὶ οἱ πόθοι τοῦ Φιλολογικοῦ Συλλόγου. Εὐχεται δέ, ἵνα οὗτοι γένωνται πράγματα ἐπ' ἀγαθῇ τῆς μέσης ἐκπαίδευσως, τῇ συμπράξει καὶ συνεργασίᾳ τῶν ἐφοριῶν καὶ τῶν καθηγητικῶν συλλόγων τῶν γυμνασίων καὶ τῶν ἀνωτέρων ἐκπαιδευτηρίων τῶν θηλέων. Οὐδεὶς δὲ αὐτῶν, νομίζομεν, χάριν οἰκονομίας ὀλίγων χρημάτων ἀρνηθήσεται τὴν σύμπραξιν αὐτοῦ τῷ Συλλόγῳ περὶ τοσοῦτον σπουδαίου καὶ ἐθνικοῦ πράγματος.

Ὁ Πρόεδρος
ΗΡ. ΒΑΣΙΛΑΔΗΣ.

Ὁ Γεν. Γραμματεὺς
ΘΑ. ΑΝΔΡΕΑΔΗΣ.

Τοιαῦται μὲν αἱ πράξεις τοῦ Συλλόγου, ὅσαι πρὸς διέγερσιν τῆς φιλομαθείας ἀφορῶσι καὶ πρὸς διάδοσιν τῆς παιδείας καὶ τῶν γραμμάτων δι' αὐτάς ὁ Σύλλογος ἐκλήθη πατὴρ τῶν Ἑλληνικῶν Συλλόγων, κέντρον, ἰθύντωρ καὶ ὁδηγὸς τῆς ἐκπαιδεύσεως καὶ τῶν πρὸς ἐκπαίδευσιν ἐνεργειῶν τῶν ἐν τῇ ὀθωμανικῇ αὐτοκρατορίᾳ ἑλληνικῶν ἐπαρχιῶν, πρότυπον τῶν ἑλληνικῶν Συλλόγων κτλ. Ἐγὼ δὲ καλῶ αὐτὸν ἀπλῶς, τὸ κατ' ἐξοχὴν τῆς ἑλληνικῆς φιλομαθείας ἐργαστήριον.

Ἰδῶμεν δὲ νῦν καὶ τὰ ἄλλα αὐτοῦ ἔργα, τὰ ὁπωσδήποτε ἐπιστημονικώτερον ἔχοντα χαρακτῆρα, ἀνήκοντα δὲ τοῖς λογίοις αὐτοῦ μέλεσι. Τοιαῦτα ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον τὰ ἀπὸ τῆς ἰδρύσεως αὐτοῦ μέχρι τοῦ νῦν καθ' ἐκάστην ἐβδομάδα γιγνόμενα ἀναγνώσματα, ὧν τὰ πλεῖστα ἐν τῷ περιοδικῷ αὐτοῦ δημοσιεύονται. Τοιαῦτα τὰ πλεῖστα ἔργα τῶν ἐπιτροπῶν, τῆς φιλολογικῆς, τῆς ἀρχαιολογικῆς καὶ λοιπῶν. Τοιαύτη μάλιστα ἡ Ζωγράφειος Βιβλιοθήκη, ἥτοι ἡ ἐκδόσις τῶν Ἑλλήνων ποιητῶν καὶ συγγραφέων, γιγνομένη ὑπὸ τὴν ἐποπτείαν τοῦ Συλλόγου, ὅς κατὰ τὴν ἀρχὴν αὐτοῦ τὴν τῆς συμπράξεως, τοὺς τε ἀπανταχοῦ Ἑλληνας λογίους προσεκάλεσε συμμετασχεῖν τοῦ ἔργου καὶ τοὺς ἄλλογενεῖς ἑλληνιστάς, νομίζων, ὅτι αἱ ἐκδόσεις τῶν Ἑλλήνων ποιητῶν καὶ συγγραφέων ὅσον οἷόν τε ἐξηκριβωμένοι ἔσονται καὶ ἀρισται, καὶ εἰς τὴν πρόοδον καὶ παρ' ἡμῖν τῆς κριτικῆς ἐπιστήμης καὶ τῆς φιλολογίας καθόλου συντελέσουσιν, ἂν οἱ ἡμέτεροι λόγοι καὶ οἱ ἐν τῇ Ἑσπερίᾳ Εὐρώπῃ ἑλληνισταὶ τοῦ ἔργου συνεπιλάβωνται, ὅπερ ἄλλως ὀρθόν ἐστι καὶ δίκαιον· διότι οἱ θησαυροὶ τῶν ἡμετέρων προγόνων ἀπὸ πολλῶν αἰῶνων κοινὸν πάντων ἀπέβησαν μελέτημα, οἱ δὲ ἄλλογενεῖς ἑλληνισταί, εἰ μὴ τῷ γένει, ἀλλὰ γε τῇ παιδείᾳ, ὡς πολλάκις εἴρηται, καὶ τῇ προαιρέσει καὶ τῷ ἔρωτι πρὸς τὰ ἑλληνικὰ γράμματα συγγενεῖς ἡμῖν εἰσι καὶ οἰκεῖοι. Τίς οὖν ἀμφιβάλλει, ὅτι, ἂν ἡ ἐκδόσις τῶν Ἑλλήνων συγγραφέων κοινὸν καταστῇ μέλημα τοῦ συναμφοτέρου, τῶν ἡμετέρων λογίων καὶ τῶν ἑλληνιστῶν, πολλὰ τὰ προκύψοντα καλὰ καὶ νέον φῶς εἰς τὴν ἑλληνικὴν φιλολογίαν ἐπιχυθήσεται; διότι τοῦτο μὲν οἱ λόγοι τοῦ ἡμετέρου ἔθνους. ὑπὸ τῆς νεωτέρας βοηθούμενοι γλώσσης, ἀσφαλεῖς ἔσονται ἐρμηνευταὶ καὶ πολλὰ τῶν συγγραφέων χωρία διὰ τῆς ἀντιπαραβολῆς τῆς ἀρχαίας γλώσσης πρὸς τὴν νεωτέραν διαφωτίσουσι, καθίστάντες δ' αὐτὴν γνωστοτέραν καὶ κοινοτέ-

ραν, ἀφορμὴν καὶ τοῖς ἄλλογενεῖς ἑλληνισταῖς δώσουσι συντονώτερον περὶ αὐτὴν σπουδάζειν, ἐξ οὗ κατ' ἀνάγκην ἐπελεύσεται ἡ παραδοχὴ καὶ παρ' αὐτῶν τῆς ἡμετέρας προφορᾶς, καὶ ἡ χρῆσις τῆς ἀρχαίας οὐκέτι ὡς νεκρᾶς γλώσσης, ἀλλ' ὡς ζώσης καὶ ὁμιλουμένης· τοῦτο δὲ οἱ ἄλλογενεῖς ἑλληνισταί, κάτοχοι ὄντες τῶν ἀρχαίων χειρογράφων τῶν Ἑλλήνων ποιητῶν καὶ συγγραφέων, ὧν δυστυχῶς ἡμεῖς ἀπεστερήμεθα, καὶ ἐντριβεῖς περὶ τὴν κρίσιν καὶ ἐκλογὴν τῶν ὀρθοτέρων γραφῶν, κείμενον τῶν συγγραφέων παρέξουσι διωρθωμένον καὶ οὐ μικρὸν εἰς τὴν προαγωγὴν καὶ παρ' ἡμῖν τῆς ἀρχαίας φιλολογίας βοηθήσουσι, τοὺς κανόνας ἐκτιθέντες τῆς νεωτέρας κριτικῆς καὶ τὴν κρίσιν τῶν ἡμετέρων ὀξύνοντες.

Μετ' ἀγαλλιάσεως δὲ ἀγγέλλω, ὅτι μετὰ τινὰς μῆνας ἐξέρχεται τῶν πιεστηρίων ἡ Ἀντιγόνη τοῦ Σοφοκλέους ὑπὸ τοῦ κ. Δ. Σεμιτέλου, διασήμευ καθηγητοῦ τοῦ ἐν Ἀθήναις Πανεπιστημίου, καὶ ὀλίγῳ ὕστερον ὁ πρῶτος τόμος τοῦ Εὐριπίδου ὑπὸ τοῦ κ. Δ. Βερναρδάκη, πρῶτον καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου καὶ γνωστοῦ τῷ πανελληνίῳ.

Ὡς δὲ ὁ Σύλλογος, οὕτω καὶ ὁ μέγας αὐτοῦ εὐεργέτης, τὴν τῶν ἑλληνιστῶν συνεργασίαν περὶ πολλοῦ ποιούμενος, ἐχορήγησεν εἰκοσιπεντακισχίλια μὲν φράγκα τῷ ἐν Παρισίοις πρὸς ἐνίσχυσιν τῶν ἑλληνικῶν σπουδῶν ἐν Γαλλίᾳ Συλλόγῳ, ἕτερα δὲ τοσαῦτα τῇ ἐν Μονάχῳ βασιλικῇ Βαυαρικῇ Ἀκαδημίᾳ, ὅπως ἀγωνοθετήματα ἰδρυθῶσιν ἐκ τῶν ἐτησίων τόκων τῶν χρημάτων τούτων πρὸς προαγωγὴν τῶν ἑλληνικῶν γραμμάτων.

Ἡ δὲ Μαυρογορδάτειος βιβλιοθήκη εἰς τὴν συλλογὴν ἀποβλέπει καὶ ἀντιγραφὴν τῶν ἐν ταῖς χριστιανικαῖς Μοναῖς σωζομένων ἔτι χειρογράφων. Τὸ ἔργον τοῦτο, χορηγήσαντος 600 ὀθωμ. λίρας τοῦ φιλομούσου καὶ φίλου τῶν καλῶν κ. Θ. Μαυρογορδάτου, ἀνέθηκεν ὁ Σύλλογος τῷ φιλοπόνῳ κ. Α. Παπαδοπούλῳ Κεραμεῖ, ὅς πολλὰς περιῆλθεν ἐπαρχίας καὶ οὐκ ὀλίγα κατέγραψεν ἢ ἀντέγραψε χειρόγραφα, ἐξ ὧν σύγκειται ἡ Μαυρογορδάτειος βιβλιοθήκη, τῇ ἐπιμελείᾳ καὶ φροντίδι αὐτοῦ ἐκδιδομένη ὑπὸ τοῦ Συλλόγου.

Τοιαῦτα καὶ τὰ φιλολογικὰ ἔργα τοῦ Συλλόγου· νομίζω δὲ ὅτι ἀρκούντως κατεδείχθη, ὅτι εἰς ταῦτα, ὡς καὶ εἰς τὰ ἄλλα, ὠρμήθη ἐκ τῆς σταθερᾶς αὐτοῦ ἀρχῆς τῆς συμπράξεως καὶ συνεργασίας· ὁ Σύλλογος μικρὸς, καὶ ὀλίγοι οἱ ἐνταῦθα λόγοι, ἐξ ὧν ἀπαρτίζεται· ἀλλ' ἔχει

ἄρωγους καὶ ἀντιλήπτορας πολλοὺς καὶ πολ-
 λαχοῦ. Ὁμολογητέον ὅμως, ὅτι ἐκ τῶν ἐν-
 ταῦθα λογίων οἱ ὀλίγοι, οἱ ἐργαζόμενοι ἐν τῷ
 Συλλόγῳ, σπανιωτάτης ἀφιλοκερδείας καὶ αὐ-
 ταπαρνησίας παρέχουσι παράδειγμα. Τούτων
 ἔργα εἰσὶ τὰ καθ' ἑκάστην ἐβδομάδα ἐν ταῖς
 τακτικαῖς συνεδριάσεσι τοῦ Συλλόγου γιγνώ-
 μενα ἀναγνώσματα, παρ' αὐτῶν αἱ δημόσιαι
 διαλέξεις, παρ' αὐτῶν αἱ ἐκθέσεις, ἐξ αὐτῶν
 τὰ μέλη τῶν ἐπιτροπῶν λαμβάνονται, παρ'
 αὐτῶν πᾶσα ἐκτελεῖται ἡ ἐσωτερικὴ ἐργασία·
 καὶ πάντα ταῦτα πράττουσι προθύμως καὶ δω-
 ρεάν, οὐδὲν ἔχοντες πλέον τῶν ἄλλων μελῶν·
 διότι καὶ τὴν ἐτησίαν αὐτῶν συνδρομὴν φιλο-
 τιμοῦνται ἐκ τοῦ ὑστερήματος διδόναι οὐδαμῶς
 μεταμελόμενοι, ὅτι ἐπὶ ζημίᾳ αὐτῶν πολὺν
 χρόνον εἰς τὰ ἔργα τοῦ Συλλόγου κατατρί-
 βουσι. Τοῦτο δὲ λίαν εἰς τὴν ταχεῖαν πρόοδον
 αὐτοῦ καὶ εὐδοκίμησιν συνήργησεν.

Περὶ δὲ τῶν καθ' ἑκάστα γενομένων κατὰ
 τὸ λήξαν τοῦτο ἔτος, ὅπερ τὸ εἰκοστὸν πέμ-
 πτον ἐστὶ τοῦ Συλλόγου, περιττὸν κρίνω εἰπεῖν
 πολλά· διότι καὶ ταῦτα ἔπραξεν ὁ Σύλλογος,
 ἐμφορούμενος αἰεὶ ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ πνεύματος,
 τοῦ αὐτοῦ φρονήματος, τῶν αὐτῶν ἀρχῶν,
 περὶ ὧν τοσοῦτον κατετρίψαμεν λόγον. Εὐχό-
 μεθα δὲ ἀπὸ καρδίας, ἵνα αἱ διαδεζόμεναι ἡμᾶς
 νέαι γενεαὶ διατηρήσωσιν αἰεὶ ἀκμαῖον τὸ φρό-
 νημα τοῦ Συλλόγου καὶ τὰς ἀρχάς, ἐξ ὧν
 ἐπῆλθε τοσαύτη ἐπίδοσις καὶ προαγωγή, τὴν
 δὲ πεντηκονταετηρίδα αὐτοῦ πανηγυρίσωσι
 λαμπροτέραν, ἀναμνησκόμενοι τὸ τοῦ Πη-
 λέως πρὸς τὸν Ἀχιλλέα,

Αἶεν ἀριστεύειν καὶ ὑπεύροχον ἔμμεναι ἄλλων,
 μηδὲ γένος πατέρων αἰσχυνέμεν, οἳ μέγ' ἄριστοι.